

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Bakalářská práce

Vliv prarodičů na výchovu dětí předškolního věku

Vypracovala: Lenka Lukášová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D.

České Budějovice 2021

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 9. 7. 2021

.....

Lenka Lukášová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Miluši Vítěčkové, Ph.D. za trpělivost, odborné rady, vstřícnou a rychlou komunikaci a příjemné jednání, mé kamarádce Bc. Evě Pátkové, mému příteli a celé mé rodině za podporu a motivaci při psaní mé bakalářské práce. Dále pak děkuji rodičům a prarodičům dětí předškolního věku za poskytnutí odpovědí v dotazníku a rozhovorech k praktické části mé bakalářské práce.

ABSTRAKT

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak ovlivňuje výchova prarodičů děti v předškolním věku, a to z jejich pohledu a z pohledu rodičů. Teoretická část se bude věnovat tématu výchova, vlivu prarodičů na výchovu. Bude zmíněn historický vývoj rodiny. Praktická část bude prezentovat výsledky dotazníkového šetření a rozhovorů. Respondenty a komunikačními partnery budou jak prarodiče, tak rodiče předškolních dětí.

Klíčová slova: vnoučata, prarodiče, výchova, vliv, babička, předškolní věk, rodina, vývoj

ABSTRACT

The goal of the bachelor thesis is to find out how upbringing by grandparents affects children in preschool age, both from the in perspective and the parents perspective. The theoretical section will deal with the topic of upbringing and influence of grandparents on the upbringing. Historical development of family will be mentioned. The practical section will present the results of aninvestigation by theme and of questionnaires and interviews. The respondents and communication partners will be both grandparents and parents of preschool children.

Keywords: grandchildren, grandparents, upbringing, influence, grandmother, preschool age, family, development

Obsah

Úvod	8
I Teoretická část	9
1 Specifika vývoje dítěte předškolního věku.....	10
1.1 Dítě a jeho tělo – Pohybové návyky dětí.....	10
1.2 Dítě a jeho psychika – Rozvoj sebepojetí a fantazie	11
1.3 Dítě a ten druhý – Vzájemný vztah a postavení dítěte v rodině	12
1.4 Dítě a společnost – Rozdíl výchovy a vzdělávání v rámci rodiny a v mateřské škole.....	13
1.5 Dítě a svět – Vliv městského a vesnického života na vývoj dítěte v návaznosti na tradice a zvyky	13
2 Historický vývoj a dopad výchovy prarodiče na vnouče	15
2.1 Definice pojmu rodina.....	15
2.1.1 Typy rodin.....	15
2.1.2 Základní funkce rodiny	16
2.2 Historický vývoj rodiny a dopad na fungování rodiny.....	16
2.2.1 Srovnání rodiny v minulosti a současnosti – 20. a 21. století	16
3 Dítě jako odraz předchozích generací.....	20
3.1 Rodič jako vzor	20
3.1.1 Charakteristika rodičovských rolí a jejich poslání	21
3.2 Role matky	21
3.3 Role otce	23
4 Prarodič jako nedílná součást rodiny	24
4.1 Srovnání rodič a prarodič.....	24
4.1.1 Charakteristika prarodičovských rolí a jejich poslání.....	25
4.2 Vztah mezi rodičem a dítětem	26
4.3 Vztah mezi prarodičem a dítětem.....	28
II Praktická část	30
5 Výzkumné šetření.....	31
5.1 Cíle výzkumného šetření	31
5.2 Metodologie kvalitativního výzkumu.....	32
5.2.1 Dotazník	32
5.2.2 Rozhovor	33

5.3	Realizace výzkumného šetření	35
6	Výsledky	36
6.1	Výsledky dotazníkového šetření	36
6.2	Výsledky rozhovorů.....	51
6.2.1	Analýza dat.....	51
7	Diskuze	59
	Závěr.....	62
	Použité zdroje.....	63
	Seznam obrázků	65
	Seznam příloh.....	66

Úvod

V dnešní uspěchané době si málokdo najde čas, jen tak sednout a popovídat si, předat zažité příběhy a zkušenosti s nimi spojené. V minulých staletích tomu bylo naopak, předávání příběhů a soužití s několika generacemi utvářelo dítě na jeho další životní cestě a vývoji.

Při psaní mé bakalářské práce se budu zabývat tématem, jaký vliv mají prarodiče na výchovu dětí předškolního věku a jak na to nahlíží jejich rodiče i prarodiče. Budu vycházet z Rámcového vzdělávacího programu předškolního vzdělávání (RVP PV, 2018) a odborné literatury vztahující se k tomuto tématu. Bude zmíněn historický vývoj rodiny a srovnání s dnešním způsobem výchovy.

Nejen v rodině, ale dnes i v mateřských školách se můžeme setkávat s rolí babičky a dědečka při čtení pohádek při odpoledním usínání ve školce. Pro děti, které nemají prarodiče nebo nemají s prarodiči možnosti kontaktu v rodině, je to tak vhodná možnost kompenzace.

Cílem mé bakalářské práce bude zjistit z dotazníkového šetření a rozhovorů, jak rodiče a prarodiče vnímají výchovu svých dětí a vnoučat předškolního věku a jak je ovlivňuje.

K vybrání tohoto tématu mne přivedla výchova a soužití s mojí milovanou babičkou, která mne spolu s matkou vychovávala a suplovala u nás v rodině nejen otce, jenž v rodině chyběl, ale také spoustu jiných pro mne do života rozhodujících rolí, které mne hodně ovlivnily a pomohly.

Ráda bych poukázala na fakt, že prarodič je velmi důležitým prvkem rodiny, jak pro rodiče, tak i pro vnoučata.

I Teoretická část

1 Specifika vývoje dítěte předškolního věku

Předškolní věk se charakterizuje věkem dítěte od 3 do 6 let věku. Je to doba, kdy dítě nejvíce vnímá a všechno, co prožije, se mu nadále promítá a ovlivňuje ho v jeho dalším vývoji. Hlavními znaky předškolního období jsou fantazie, hra, rozkvět, spontánnost, objevování světa a učení nápodobou. Právě hra je prvním socializačním prostředkem k udržování zdravého vývoje dítěte. Prostředkem k vyjádření emocí a pocitů, pro rozvoj fantazie je malba. Dítě poznává svět zažitými zkušenostmi a tím objevuje a zjišťuje souvislosti s nimi spojené. Nejčastější dotazovanou otázkou je otázka „Proč“?, která dítě vede ke zjišťování informací ohledně fungování světa.

Právě v předškolním období, když dítě nastoupí do mateřské školy, získává největší prostor pro prvotní (primární) socializaci, rozvoj osobnosti a vlastního potenciálu (<https://www.rodice-a-deti.cz/charakteristika-vyvoje-ditete-predskolniho-veku>).

1.1 Dítě a jeho tělo – Pohybové návyky dětí

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům (RVP PV, 2018, s. 15).

Otevřelová (2016) ve své publikaci zmiňuje, že rodiče společně s lékaři od narození u dítěte kontrolují to, jak se vyvíjí. Správný vývoj motoriky je ujištěním toho, že vše funguje, tak, jak má. Hrubá motorika je základem k tomu, aby se mohla rozvíjet motorika jemná, která se zaměřuje na jemnější pohyby. Autorka poukazuje na to, že způsob, jakým dítě koordinuje pohyb, závisí na rozvoji hrubé motoriky. Do třech let věku se má dítě hodně pohybovat, nechat rozvíjet motoriku. Motorika se rychle vyvíjí a cílem pro správný rozvoj je zajistit hodně pohybových úkolů uzpůsobených vývoji dítěte.

Psychiku a její vyvíjení velmi kladně podporuje motorika velkých svalových skupin, kterou je nejlepší rozvíjet již v předškolním období. Lezení je pro děti nejlepším pohybem

k aktivaci obou mozkových hemisfér a kladně také ovlivňuje jeho psychiku (Otevřelová, 2016).

Vágnerová (2012) zmiňuje, že emoce a prožitky s nimi spojené, jsou u dětí v předškolním období pevnější a klidnější, než tomu bylo u dětí v batolecím období. Mívají častěji dobrou náladu a ubývá negace a jejich projevů. Střídá se u nich často pláč a smích, což jsou velmi silné emoční výkyvy. Prožitky u dětí předškolního věku jsou vždy spojené se současnou situací a bývá to spojené s libostí a nelibostí. Vyvíjí se u nich emoční paměť a dokáží si vzpomenout na to, co již dříve prožily. Vše zajišťuje centrální nervová soustava, ale dítě musí být více vyspělé. Nesouhlas umí projevit odlišným přístupem a umí se s ním lépe srovnat.

1.2 Dítě a jeho psychika – Rozvoj sebepojetí a fantazie

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení (RVP PV 2018, s. 17).

Vágnerová (2012) ve své publikaci uvádí, že pro dítě v batolecím období a v předškolním věku je sebepojetí důležitou etapou pro jeho vývoj. Dítě v předškolním období vnímá sebepojetí jako schopnost vstoupit do větší společnosti lidí a být tam platným. To, jak dítě umí být samostatné a jak umí prorazit je odlišné. Je to vázáno na jeho prožívání jak pozitivních tak i negativních pocitů. Je to způsobeno jeho současným přemýšlením a citovým vnímáním sebe samotného. U předškolního dítěte závisí na jeho aktuálním stupni vývoje a emoční vyzrálosti. Je to například egocentrismus, který ho vede k tomu, aby si ověřilo svoji důležitost, dále fenomenismus, který odlišuje důležité a nedůležité rysy, což je pro dítě v předškolním období složité rozlišit. Dále je to svět fantazie, kde dítě může být kdokoliv, být schopen dělat cokoli ve spojení s různými charakterními rysy, ale ne jak je to v reálném světě (Vágnerová, 2012).

Autorka rovněž uvádí, že u sebepojetí dítěte předškolního věku je dané zdůraznění na jeho vývoj a uvádí příklad toho, že dítě se utvrzuje v tom, co teď už zvládne a předtím nikoliv. Jako příklad uvádí: *Když jsem byl malej, tak jsem to neuměl. Teď jsou mi už čtyři*

roky, tak jsem velkej a všechno umím (Vágnerová, 2012, s. 247). Děti předškolního věku nedokážou posuzovat skutečné, mají sklon navyšovat své schopnosti a ví, že se jim všechno podaří a že to jinak dopadnout ani nemůže. A kdyby to tak nebylo, bude příště zdařilejší. Říká se tomu mechanismus nereálného optimismu, dítěti to pomáhá v tom, že je jistější a vyrovnanější.

1.3 Dítě a ten druhý – Vzájemný vztah a postavení dítěte v rodině

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů (RVP PV, 2018, s. 23).

Autorka Vágnerová (2012) zmiňuje, že dítě v předškolním období se učí společenským zdatnostem. Vytváří se komunikace a vzájemné působení jako je podílení se, kooperace, uplatnění sebe samotného s dalšími lidmi, než jsou rodinní příslušníci, ať už je to učitel nebo dítě. Primární nadále zůstává prostředí v rámci rodiny, i když předškolní děti navazují nové vztahy.

Vágnerová (2012) uvádí tři oblasti, s nimiž se dítě předškolního věku ztotožňuje:

- **rodina** - je primární skupina lidí, která zajišťuje pocit bezpečí a jistoty. Je to místo, kde má dítě své osobní věci a svůj prostor;
- **vrstevníci** - stejně staří jedinci, dítě se mezi stejně starými dětmi osamostatňuje a získává poznatky k rozlišení vztahů a uvědomuje si své postavení;
- **mateřská škola** - je primárním zařízením, kde se poprvé dítě socializuje a osamostatňuje, získává první společenské zážitky a dovednosti. Mateřská škola je pro něj také prvním místem, kde není všechno jeho, ale všech, např. půjčování hraček.

1.4 Dítě a společnost – Rozdíl výchovy a vzdělávání v rámci rodiny a v mateřské škole

Vágnerová (2012) ve své publikaci uvádí, že se časem transformuje vzájemné působení rodič x dítě. Dítě roste a tak se chová jinak než předtím, jeho vyjadřování se váže k současné fázi jeho vývoje a také na něj působí rodiče a jejich postoj. Rodiče mají větší nároky na děti předškolního věku a chtějí po nich vyspělejší chování. V plně fungujících rodinách na sebe otec s matkou působí a navzájem se doplňují. Oslabení vztahu může vést k nesouladu mezi rodiči a jejich postoji k dětem.

Naopak Opravilová (2016) ve své publikaci uvádí, že dítě předškolního věku je v mateřské škole všestranně rozvíjeno a ovlivňuje se tím i jeho charakter.

To, jak se jedinec vzdělává, závisí na jeho schopnostech, požadavcích a zálibách. Nejhlavnějším účelem motivování k činnostem je přirozený proces učení. Organizace v učení neprobíhá systematicky, jak je tomu později ve škole, ale bývá stejně náročná. Paní učitelka je pro děti předškolního věku zprostředkovatelkou světa, učí je, jak se v něm chovat, začleňuje je do něj (socializuje je) a vede je k samostatnosti. Náplní její profese je směřovat a motivovat děti tak, aby měly o poznávání zájem, realizuje to přes aktivity s nimi spojené. Nejsou to nahodilé aktivity, ale jsou učitelkou cílené tak, aby dítě edukovaly a po všech stránkách přispívaly k jeho vývoji. Učení je pro dítě předškolního věku běžnou součástí dne a jeho sledu. Čas dítěte strávený v mateřské škole vede dítě k osamostatnění. Řád dne v mateřské škole a odlišné činnosti, hry, čtení knížek, působení učitelky na dítě ovlivňuje jeho psychiku a fyzické zdatnosti. Je to efektivnější forma, jak dítě naučit nové aktivity než samostatně (Opravilová, 2016).

1.5 Dítě a svět – Vliv městského a vesnického života na vývoj dítěte v návaznosti na tradice a zvyky

Řezáčová Lukášková (2016) definuje slovo rituál jako něco, co se opakuje a je stanové na předem daných pravidlech. Jeho reprodukování zajišťuje pocit bezpečí. Rituál v nás podporuje silné zážitky a prožití přítomného okamžiku. Rituál je transformací a může napomoci v různém životním odvětví. Autorka dále uvádí, že v psychoterapii je nejhlavnějším rituálem tzv. „přechodový rituál“, který napomáhá ke změně životní etapy

do další. Je to řízené naším přirozeným vývojem, kdy se např. se z dítěte stává dospělý člověk, z dívky žena, z chlapce muž, ze svobodného muže muž ženatý anebo také z vdané ženy vdova. V naší kulturní společnosti se s nimi také můžeme setkat.

Autorka ve své publikaci uvedla tyto tři fáze, které vymezují životní úseky:

- rituál, kdy se ukončuje nějaká etapa života - to je např. oslava maturity, rozloučení se svobodou, vzpomínání na zemřelého
- rituál, dle svého vlastního rozhodnutí – to je např. předávání vysvědčení, svatba, pohřeb
- rituál plánování na další životní období

Cajthamlová (2017) uvádí, že naopak tradice jsou přetrvávající, které tu jsou po několik staletí. Zvyklosti jsou souhrnem slovním, ukazují se jednotlivě, jak je to pro ně typické a vždy závisí na odlišnosti společenství.

2 Historický vývoj a dopad výchovy prarodiče na vnouče

2.1 Definice pojmu rodina

Rodina je primárním společenským prostředím, ve kterém je dítě začleněno do života a jeho fungování. Je pro dítě první sociální skupinou a pro jeho vývoj je důležité, aby se v ní cítilo bezpečně (Strašíková, 2004).

2.1.1 Typy rodin

Autoři Matějček a Dytrych (1997) rozdělují následující typy rodin:

- **rodina nukleární** – je rodina, do které patří otec, matka a jejich dítě případně děti;
- **rodina rozšířená** – je rodina, do které patří rodiče, děti, prarodiče a další příbuzní;
- **rodina doplněná** – je rodina, do které patří náhradní rodič, např. kvůli rozvodu nebo úmrtí jednoho z rodičů.

Ve své publikaci Strašíková (2004) zmiňuje, že rodina se dělí na funkční a dysfunkční:

- **rodina funkční** – je to taková rodina, která plní svoji funkci správně a je rodinou úplnou. Je důležitým činitelem k tomu, aby pomohla dítěti k jeho nalezení a utvoření vlastní osobnosti. Je skupinou osob, které jsou společně v příbuzenském vztahu. Ve vztazích je citová vazba jedním z nejdůležitějších prvků;
- **rodina dysfunkční** – je opakem rodiny funkční. Rodina není úplná – netvoří ji otec a matka jako u rodiny funkční. Častým důvodem je rozvod (rozchod) rodičů. Dítě může celkově nepříznivě ovlivnit v jeho vývoji a fungování.

Cajthamlová (2017) ve své publikaci uvádí, že formulace pojmu rodina se od roku 1950 v českém zákonodárství nevyskytuje a ani v občanském zákoníku (2014). Rodinou jsou však i nadále myšleni rodiče, jejich děti a další příbuzní.

2.1.2 Základní funkce rodiny

V kapitole „Jaké jsou základní funkce rodiny?“, autoři Matějček a Dytrych (1997) uvádí tyto základní čtyři funkce:

- **reprodukční funkce** – zrození nové generace;
- **ekonomická funkce** – materiální zabezpečení rodiny;
- **socializační funkce** – zajištění výchovy dětí tak, aby se začlenily do společnosti;
- **emocionální funkce** – citové zajištění rodiny, zajištění citových potřeb rodiny.

Autoři rovněž poukazují na to, že důležitým faktorem ve výše uvedených funkcích jsou babička a dědeček a mohou velmi výrazně ovlivňovat všechny tyto funkce.

2.2 Historický vývoj rodiny a dopad na fungování rodiny

2.2.1 Srovnání rodiny v minulosti a současnosti – 20. a 21. století

Matějček a Dytrych (1997) ve své publikaci uvádí, že typ rodin žijících jen na venkově u nás byl do konce 19. století a ještě chvíli přetrvával i za dob první republiky. I v současné době si stále neseme rodinné vzorce z těchto minulých časů, jsou to však spíše ideály než realita té doby. Dříve rodiny žily a fungovaly dohromady a vytvářely společenství. Pracovali jak muži, tak ženy, ale i děti, které byly zapojovány do domácích prací a hospodářství.

Majetek dědil syn, který měl nejdříve svatbu, ať už byl nejmladší či nejstarší. Bral se důraz na to, aby se oženil tak, aby byla jeho rodina hmotně zajištěna a s ní i následující generace. Nebyl to pouze vztah dvou lidí, ale tzv. „vztah celé rodiny“. Nerozhodovali o tom snoubenci, výhodný sňatek domlouvaly společně jejich rodiny. Potomek dostal stavení a zavazoval se k zajištění sourozenců a rodičů, kteří poté odešli na vejminek. Hospodářství živilo celou rodinu. Když starý otec a matka předali svému dítěti hospodářství, ztratili tím roli autority v rodině. Role se změnily a tím i jejich funkce. Nástupcem se stal jejich syn. Předala se i role pro mladou nevěstu, které byla předána

péče o domácnost a zahradu. Ještě předtím, než staří rodiče svěřili majetek a hospodářství svým potomkům, se během svého života připravovali, aby mohli odejít na vejminek (Matějček, Dytrych, 1997).

Prarodiče v minulosti nezastávali roli autority, ale roli citovou a řídící. Pomáhali ze své vlastní vůle svým dětem a vnoučatům. Vychovávali svá vnoučata, ctili tradici rodu, předávali své zkušenosti, rady a byli nositeli moudrosti a pokory. Byli jakýmsi rodinnými spojovateli. Svůj čas trávili chozením do kostela, povídáním se sousedy, se svými dětmi a vnoučaty. Různá veselí spojovala rodinu, když za prarodiči chodila na vejminek. Vnoučata si k nim chodila poslechnout různé zažité příběhy, pohádky. V minulosti prarodiče nezastávali fyzickou práci, ale odpočívali a měli tak čas věnovat se svým vnoučatům (Matějček, Dytrych, 1997).

Naproti tomu, jak poukazuje Hauserová-Schönerová (1996), v současné době funguje nepracující prarodič – důchodce jinak než pracující prarodič. Na svá vnoučata kvůli plnému pracovnímu úvazku nemají prarodiče dostatek času, jsou ve středním věku a potřebují se věnovat svým záležitostem a povinnostem s nimi spojenými.

Autoři Matějček a Dytrych (1997) zmiňují, že zvyklosti z minulosti si s sebou v rodové linii neseme po generace. Autoři poukazují na to, že je to určitá pospolitost rodiny a to hlavně ve špatných časech, kdy členové rodiny utíkají do soukromé sféry rodiny a jejího fungování. Jejich citové spojení mezi rodiči, dětmi i prarodiči je o to větší, hlavně potom pak mezi prarodiči a vnoučaty.

Königová (2015) ve své publikaci píše, že vše nejlépe pochopíme, když se podíváme zpátky po předchozích generacích a uvidíme vnitřní nastavení rodinné výchovy a její vliv na všechny členy, jejichž role se v průběhu času změnily. Měnily se okolnosti, kde a jak žili a vliv sociálního postavení ve společnosti a v rodině. Dříve bývalo zvykem, že v rodinách bylo více dětí, než je tomu dnes. V útlém dětství byly již zapojovány do práce jako tzv. „levná pracovní síla“. V jiných kulturách je tomu tak dodnes. Předci přebírali zvyky předchozích generací a přenášeli je do své doby. Dříve se lidé báli válčení a nedostatku a následně měli obavy ze ztráty majetku a svobody.

Autorka dále uvádí, že muži byli dříve zajišťovatelé rodu. Ochránci a bojovníci, kteří byli nejhlavnějším článkem rodiny. Muži dostávali z rodiny nejvíce jídla, aby měli sílu na fyzickou práci a energii na uživení rodiny. Naopak ženy trávily nejvíce času doma, kde se staraly o rodinu. Za dob socialismu fungovala žena hlavně v roli matky a dělnice. Starala se

o domácnost a zároveň pracovala v průmyslovém podniku. V této době byla žena přirovnávána k fyzické zdatnosti muže a byla dáována za vzor její síla a vytrvalost. Ženskost, půvab a všechny vlastnosti s tím spojené byly upozadřovány nebo i úplně odsouzeny danou společností (Königová, 2015).

Proměny rodiny v čase

Obrázek č. 1 Ukázka fotografie rodiny – 20. století

Zdroj:<https://www.kafe.cz/deti-rodina/historicke-rady-jak-pecovat-o-deti-dnes-by-je-pravdepodobne-neprezily-20180601.html>

Obrázek č. 2 Ukázka fotografie rodiny – 21. století

Zdroj: <http://w30028.savana-hosting.cz/rodina/rodina-zaklad-statu.html>

3 Dítě jako odraz předchozích generací

Rodiče jsou pro předškolní děti emočně významnou autoritou. Rodičovské role a s ní spojeného postavení si vysoce cení, z jejich hlediska je zárukou značných osobních kvalit. Předškolní děti přisuzují rodičům téměř všemocnost, věří, že by si poradili s každou situací. Přesvědčení o rodičovské omnipotenci jim slouží jako potvrzení jistoty jejich bezpečí (Vágnerová, 2012, s. 225).

3.1 Rodič jako vzor

Rodina je díky své specifčnosti a univerzálnosti jedinečná a nenahraditelná instituce. Dítě v rodině získává první sociální zkušenosti, tím se vytváří základ formování jeho osobnosti. Rodina dítěti poskytuje první orientaci, prostřednictvím rodiny vrůstá do společnosti, osvojuje si základní normy lidského chování, učí se základním rolím a seznamuje se s dovednostmi, bez kterých se v dospělosti neobejde, jež jsou často vázány na odlišnost pohlaví. Proto je optimální, když rodinu tvoří matka i otec (Opravilová, 2016, s. 180).

Otec i matka v životě dítěte zaujímají velmi důležitou roli, jak v oblasti vývoje, tak i ve výchově. Mužský a ženský pohled na výchovu a její vlastní působení na dítě má velký vliv a je pro něj důležité, když žije s oběma rodiči. Ovšem, pokud oba rodiče plní své rodičovské povinnosti a jsou pro jejich dítě přínosem. Důležitou a rozhodující situací je to, když je doma pro dítě vytvořeno harmonické a rodinné prostředí, v němž se dítě cítí v pohodě a v bezpečí. Je důležité, aby rodiče byli ve výchově jednotní. V opačném případě se mohou projevit následky ve vývoji osobnosti dítěte, které se pak může uchýlit k manipulaci a využívat toho ke svému prospěchu. V ideálním případě mezi sebou rodiče komunikují s úctou a respektem, tím dítě ujišťují o tom, že je vše v rodině a mezi nimi v pořádku a jdou mu příkladem (Otevřelová, 2016).

Autorka Königová (2015) přirovnává rodiče k nejhlavnějším pěstitelům. A to, co do dětí zasejí, k semínkům, která se postupně během jejich života rozrostou a pomáhají utvářet osobnost dítěte. To, jak rodiče uchopí vedení svého dítěte, bude mít dopad na jeho další psychický vývoj.

3.1.1 Charakteristika rodičovských rolí a jejich poslání

Ke každé jednotlivé roli se váže určitý způsob chování a dodržování pravidel určených společností. Role rodiče je pro většinu jedinců velkou životní změnou oproti jejich běžnému fungování, přesto se řadí mezi nejvíce naplňující životní role. Převrací se celkové nastavení člověka a jeho vnímání světa. Rodič je schopen dočasně přehodnotit své potřeby a upřednostnit potřeby dítěte. S dítětem ve většině případů zůstává doma matka, která dočasně odsouvá svou profesi na vedlejší kolej, v nezbytných situacích se své profesi vzdává úplně. V současné době již není výjimkou, že s dítětem zůstává otec a nastupuje na rodičovskou dovolenou (Strašíková, 2004).

Strašíková (2004) ve své publikaci dále zmiňuje, že se rodiče svým dětem snaží předávat odraz sebe samotných v tom nejlepším světle, být dětem správným vzorem, autoritou i partnerem v každé situaci. To, jak se mladí rodiče chovají ke svým rodičům, se později může odrazit i ve vztahu s jejich vlastními dětmi.

3.2 Role matky

Matka s dítětem od samotného počátku tráví více času než otec. Primárně funguje pro dítě jako zdroj jistoty a bezpečí, který je také podmíněn vztahem již od samotného prenatálního vývoje dítěte v těle matky. Ochrana a péče slouží jako stmelující prostředek. Vyrovnaný a vřelý vztah mezi nimi upevňuje bezpodmínečná láska, která by měla být ve vztahu mezi matkou a dítětem přirozenou emoční jistotou. U předškolního dítěte je vazba na matku menší a přestává být na ni tolik závislé (Vágnerová, 2012).

Cajthamlová (2017), také jako Vágnerová (2012), ve své knize uvádí, že matka je pro dítě nejdůležitějším (nejhlavnějším) člověkem již od prenatálního vývoje dítěte. Ovlivňuje tím jeho zdravotní stav a celkový rozvoj. Již v minulosti tomu tak bylo, ale postupem času se role matky vyvíjela a tak i nastavení společnosti hlavně za posledních deset pokolení.

V současnosti se ženy nejdříve zaměřují na své profesní úspěchy, ženy vysokoškolačky na studium. Až poté plánují stálý partnerský život s potomky. Ženy, které mají dokončené základní a středoškolské vzdělání a rozhodnou se studiem skončit, bývají

ve většině případů ty, které touží po zábavě anebo nemají či hledají stálého partnera (Cajthamlová, 2017).

Cajthamlová (2017) zmiňuje několik úkolů maminky nebo mateřské osoby ze svých zkušeností z praxe, ale i od dětí:

- maminka pečovatelka – udává rytmus a režim dne, pomáhá dítěti a zajišťuje jeho fyziologické potřeby (jídlo, oblékání, učení, mytí,...);
- maminka vřelá – vytváří doma atmosféru plnou lásky, citovosti a ženskosti;
- maminka oporou – ukazuje svému dítěti úhel pohledu ženy na fungování světa a jeho citovost, ukazuje dívce proměnu v ženu, souzní s ženami;
- maminka v roli – mateřství a partnerství, poradkyně při vybrání partnera svých dětí;
- maminka smířlivá – řeší neshody mezi dětmi a otcem v rodině, v některých případech i s dalšími členy rodiny, mluví pocitově;
- maminka předávající a učící – předává ženský archetyp svých předchozích generací (např. péče o děti i starší a nemocné členy rodiny, „ženské“ práce v domácnosti – vaření, uklízení, šití,...);
- maminka usnadňující – projevuje úctu ke svému muži, otci svých dětí, ukazuje jak jednat a řešit problémy s radostí a láskou;
- maminka vyvažující – propojuje vztahy se všemi ženami ať už ve vlastní rodině nebo v té partnerově, udává rodinný rytmus a zajišťuje aktivity s ním spojené.

Pod pojmem matka si můžeme podle Cajthamlové (2017) představit různé typy žen, které mají několik různorodých povahových vlastností, jako jsou například: důvěra, laskavost, citová vřelost, trpělivost, důslednost, citovost,... Názory na to, jaká by měla matka být, se mohou lišit v závislosti na médiích či kultuře a společenských normách.

3.3 Role otce

Otec většinou přenechává primární výchovu na matce. Je to dané také tím, že matka tráví více času s dítětem než otec – viz mateřská dovolená. Otcové bývají s dítětem mnohem méně času a jsou pro dítě tím pádem cennějšími. Zaujímají v rodině postavení rodiče, který s dětmi tráví volnou část dne a vymýšlí aktivity, jako jsou např. výlety, hry, sport atd. Jelikož je otec s dítětem méně často, tak s ním i méně komunikuje o jeho problémech, tím pádem více zahrnuje odlehčovací aktivity. Otec je ten, kdo vede dítě k větší nebojácnosti a ukazuje mu svět z jiného úhlu pohledu a primárně ze svých zkušeností. U dítěte předškolního věku dochází ke změně ve vztahu mezi ním a otcem, záleží také na tom, zda je to chlapec či dívka (Vágnerová, 2012).

U vztahu mezi dítětem a otcem dochází k větší proměnlivosti než mezi dítětem a matkou. To, jak rodiče dítěte mezi sebou fungují a jaký mají spolu vztah, se projevuje i ve vztahu otce k dítěti. Role otce není jasně definována jako role matky, a proto závisí na různých vnějších faktorech, jako jsou např. požadavky ze strany matky a její očekávání, podílení se na výchově společně s matkou a i samostatně v době nepřítomnosti jednoho z rodičů. Dále také zvyklosti dané společností a společností nejbližších osob, ve které se dítě pohybuje, harmonická atmosféra v rodině, a spousta dalších rozhodujících faktorů ovlivňující fungování každého z rodičů. Citovou stránku ve většině případů zahrnuje matka a otec je v tomto případě upozaděn a tak se nemůže s dítětem emočně tolik provázat. Ve vyhrocených situacích je však uplatněná citová stránka otce klíčem k úspěchu (Vágnerová, 2012).

4 Prarodič jako nedílná součást rodiny

Babička s dědečkem jsou velmi důležitým prvkem rodiny, jak pro rodiče, tak i pro svá vnoučata. Představují jakési kořeny a jsou doplněním k rodině a jejímu celému fungování. Pro děti prarodiče představují určitou tradici, archaičnost, jsou pro ně příkladem k zažitým věcem, představují cykličnost života, jako je střídání ročního období (Rogge, 2007).

4.1 Srovnání rodič a prarodič

Autorka Hauserová-Schönerová (1996) ve své publikaci srovnává rodiče a prarodiče a uvádí, že prarodiče nekladou na svá vnoučata takové nároky, jako jejich rodiče. Prarodiče jsou ke svým vnoučatům více shovívaví, zatímco rodiče mají nároky větší a apelují na dodržení domluvených věcí.

Cesari Lusso (2011), jak uvádí také Rogge (2007), podotýká, že prarodič je důležitým prvkem v rodině nejen pro svá vnoučata, ale i pro své děti, kterým pomáhají zvládnout náročné životní situace. Pokud ovšem mezi rodičem a prarodičem vznikají časté konflikty, dochází k narušení vzájemného vztahu mezi nimi nebo i úplnému rozpadu partnerského soužití mezi rodiči. To, jak se prarodiče chovají a jak ke své roli přistupují, působí – ať už pozitivně, či negativně – na dítě a chod celé rodiny.

Hauserová-Schönerová (1996) poukazuje na to, že život bez prarodičů může být prázdnější. Může mít nepříznivý účinek na psychiku dítěte a jeho zdravý vývoj. Základní jistota se vyvíjí z emocí a pocitů s nimi spojenými. To, jak jsou tyto jistoty a pocity utvářeny, určují zpravidla rodiče. Ti vytváří své živobytí, zajišťují hmotný základ pro svoji rodinu, učí se, jak správně nakládat se svou psychikou, jak spolu dokáží navzájem komunikovat apod. Naopak prarodiče, kteří mají zmíněné věci již odžité, umějí lépe a s větší lehkostí být více v klidu a každodenní ruch berou s větším nadhledem. Pokud nejsou zaměstnaní, mohou se svými vnoučaty trávit více času a věnovat se jim.

Dále autorka zmiňuje, že děti ke svému mentálnímu vývoji potřebují nejen výchovu jako takovou, ale také vlídnost, rozvíjení fantazie, na které jim v této cestě mohou pomoci, dle slov autorky, lépe prarodiče než rodiče. Mají na věnování se vnoučeti

více volného času než rodiče. Mnoho prarodičů vymýšlí při trávení volného času svým vnoučatům nespočet her. Autokratická neboli autoritativní výchova u nich nefunguje, spíše dávají přednost výchově volnější a jsou při ní vroucní. Vyprávění příběhů a odžité životní zkušenosti prarodiče předávají svým potomkům a následujícím generacím po staletí (Hauserová-Schönerová,1996).

V jiných případech se může stát, že rodiče prarodičům nedovolují účastnit se výchovy svých dětí, mají k tomu své opodstatnění. Prarodiče se v některých situacích za každou cenu zapojují do výchovy svých vnuků i přes domluvu a zákaz rodičů. Jdou tím vlastně proti jejich názorům. Bývá to způsobeno například tím, že nerespektují výchovu rodičů a nenavazují na ni. To může vést k velkému nedorozumění a rozporu mezi dvěma generacemi. Dalším z negativních vlivů, které mohou prarodiče aplikovat na svá vnoučata je to, že jejich fungování s nimi může být spojeno s uplácením různými materiálními věcmi, laskominami anebo čímkoliv podobným. Babička s dědečkem si tím chtějí prosadit svou a dostat vnoučata na svoji stranu. Leckterý rodič potom oprávněně omezí styk svých dětí s jejich prarodiči (Hauserová-Schönerová,1996).

4.1.1 Charakteristika prarodičovských rolí a jejich poslání

Životní vitalitu, která přichází s obdobím stárnutí a následným důchodem, lze podpořit pomocí různorodých aktivit a podnětů s nimi spojenými, což udržuje člověka vitálním a zdravým. Stárnutí již nebývá doprovázeno profesním zaměřením a pracovními povinnostmi, je tedy i více času i příležitostí předávat dál své zkušenosti a poznatky svým vnoučatům, být tak jejich průvodcem na cestě k vývoji osobnosti a napomáhat s jejich výchovou. V tomto životním období dochází u žen k obnově mateřského instinktu a u mužů se objevují ochranné pudy. Díky častému se vídání s vnoučaty prarodiče mnohdy omládnou a zároveň jim to dodává pocit, že jsou platní a je to pro ně prospěšné. Na výchově svých vnoučat by se prarodiče měli podílet s rodiči a tvořit tak společně osobnost dítěte. Láskyplné vztahy utváří propojenost mezi generací prarodičů a vnoučat a utvrzují tak oboustrannou nepostradatelnost. Prarodiče vedou svá vnoučata k nebojácnosti, učí je, jak dělat správná rozhodnutí dle jejich nejlepšího vědomí a ukazují, jak řešit problémy. Vnoučata se naopak stávají pro prarodiče obohacením a pomáhají jim lépe snášet osamostatnění jejich vlastních potomků (Strašíková, 2004).

Role prarodiče není automatická, ale je třeba se jí naučit, přijmout a postupně zdokonalovat. Prarodiče jsou nepostradatelnou součástí rodiny a mohou se vnoučatům více věnovat, protože na ně mají více času než rodiče. Babička s dědečkem většinou vnoučata rozmazlují a ne vždy se striktně drží hranic nastavených od rodičů, nebo naopak uklidňují důsledky sporů mezi rodiči a dětmi a přináší do rodiny harmonické prostředí. Prarodičovská role se může lišit i podle toho, zda je vnouče jedináček, nebo jestli má sourozence. Pokud je v rodině více dětí, péči o ně si mohou prarodiče rozdělit a sdílet s nimi svoje nadšení společně. U jedináčků se mohou prarodiče záměrně více stýkat s dalšími prarodiči a jejich vnoučaty, aby si dítě mohlo najít více kamarádů a často je navštěvovat. Prarodičovství je novou životní rolí, která se týká celého fungování rodiny (Cesari Lusso, 2011).

Autorka Strašíková (2004) přirovnává roli prarodičů k herci, který dostal svou roli, po níž toužil a je si vědom toho, že musí obhájit své kvality. Poukazuje také na to, že je třeba se role prarodiče zhostit s pečlivostí a tak, jak nejlépe dovede.

4.2 Vztah mezi rodičem a dítětem

Königová (2015) ve své publikaci uvádí, že role rodiče patří k nejvíce naplňujícím rolím v životě a poukazuje na fakt, že v ní můžeme být dobří, ale také v ní chybovat. Výchova rodičů a její uchopení se v jejich potomcích zrcadlí skrze projevy chování a to, v čem vynikají. Nelibost dětí většinou pramení z neshod a problémů v rodině. Aby jedinec jako rodič nezklamal, autorka předkládá deset principů, jak být úspěšným rodičem:

- 1) Děti potřebují cítit bezpodmínečnou lásku – láska bez podmínek je prospěšná, dokáže léčit, a jestliže ji děti budou cítit, budou emočně stabilní a uvědomovat si své přednosti. Je důležité milovat děti takové, jaké jsou i se všemi nedokonalostmi a chyby, kterých se dopustí.

- 2) Každé dítě je jedinečné a je třeba to respektovat – podpora originality a individuálních schopností, rodič by měl rozvíjet silné stránky a přijmout ty slabé, podporovat je v tom, co je baví a rozvíjet jejich potenciál.
- 3) Rodiče by měli být správným vzorem – děti se učí nápodobou a opakují to, co u svých rodičů vidí, proto je potřeba, aby si to rodiče uvědomili a za všech situací se chovali autenticky a chovali se tak, jak chtějí, aby se chovalo i dítě. Neměli by je tak kárat za něco, co oni sami dělají, neboť si tím u potomků podtrhují vlastní autoritu a důvěru.
- 4) Efektivní komunikace – komunikace je základním stavebním kamenem ve všech vztazích a ani tento není výjimkou. Oboustranná komunikace a sdílení slouží k lepšímu porozumění a umožňuje rodiči dostat se do vnitřního světa svého dítěte a porozumět jeho potřebám a touhám. Je rovněž důležité umět přiznat chybu, nebo uznat, že něco neví, také se vzájemně respektovat, neodsuzovat a nebát se vyjádřit svůj názor a pocity s ním spojené.
- 5) Povzbuzování dětí při poznávání světa – rodiče by měli umožnit svým dětem široké spektrum podnětů k rozvoji osobnosti a motivovat k poznávání bezprostředního okolí, sebe sama i svých schopností. V opačném případě by mohlo dojít k frustraci, následné demotivaci a odkládání povinností. Děti by měly dostat možnost volby a neměly by být nucené do aktivit pro splnění ambicí rodičů.
- 6) Podporování dětí v nezávislosti – podpora dětí v samostatném rozvoji jejich osobnosti, aby byly zdravě sebevědomé, soběstačné, v budoucnu schopné rozhodovat samy za sebe. Aby se nebály zkoušet nové, třeba i rodiči nevyzkoušené, poznatky, zážitky, uměly si poradit v různých životních situacích a byly pevně zakotvené ve svých činech a jednání.
- 7) Plnění dohodnutých slibů – dodržení daných slibů, případné srozumění druhé strany se změnou podmínek, je důležité pro zachování jistoty a důvěry. Zásadní

je neslibovat něco, co rodiče nemohou či nedokáží dodržet. Pokud by se tak stalo, je na místě omluva, vysvětlení a společná domluva na náhradním řešení.

- 8) Rodinné aktivity jako příprava pro dospělý život – nacházení příležitostí, aby děti získaly zkušenosti potřebné pro život v bezpečném a pro ně známém prostředí. Je v pořádku, že se někdy něco nepovede, chyba je kamarádkou, co nám pomáhá se zdokonalovat. Podle reakcí rodičů může dítě získat domněnku, že je svět nebezpečné místo pro život, nebo naopak místem pro objevování své vlastní cesty beze strachu a obav z neznámého.
- 9) Učit dítě být dospělým – podporovat dítě v tom, aby bylo zodpovědné za své jednání, ukázat mu možnosti a nechat ho rozhodnout dle jeho nejlepšího vědomí a svědomí a uvědomovat si následky, které se s takovým rozhodnutím pojí.
- 10) Být sám sebou – chybovat je lidské a dokonalý rodič neexistuje, je však důležité si chybu připustit a poučit se z ní, chyby nedělá jen dítě, ale i dospělý a je to přirozený proces.

4.3 Vztah mezi prarodičem a dítětem

Prarodiče vychovávají svá vnoučata odlišným způsobem, než jejich rodiče. Mají k nim proto i jiný individuální vztah. Jednají více moudře, nenastavují jim tolik hranice a rádi svá vnoučata hýčkají, někdy až přes míru (Rogge, 2007). Autorka Hauserová-Schönerová (1996) zmiňuje, že prarodiče utváří naše vztahy a spojitost s nimi.

Role prarodiče a jeho fungování ovlivňuje mnoho faktorů, například věk vnoučete a jeho vlastní věk, dále pohlaví, zdravotní stav a rodinné vztahy, zejména vztahy prarodičů s rodiči. Styl péče a výchovy vnoučat nezůstává neměnný a je možné, že se během let změní v závislosti na zkušenostech, osobnosti a vztahu s daným dítětem. Může vystupovat jako prarodič, který:

- formálně dodržuje domluvená pravidla;

- je spíše v pozadí a projevuje se hlavně během rodinných oslav a rituálů;
- s vnoučetem si převážně hraje a vyhledává zábavu;
- je zodpovědný za výchovu vnoučete a nahrazuje rodičovskou péči;
- je vyhledáván pro své moudré rady a učení různorodých dovedností

(<https://www.ag.ndsu.edu/publications/kids-family/the-art-of-grandparenting-no-1-in-the-series>).

Autorka Hauserová-Schönerová (1996) uvádí a přirovnává prarodiče k ptákům, kteří utváří svá hnízda, ze kterého člověk pochází, podobně jako Rogge (2007) ve své publikaci poukazuje na to, že prarodiče představují jakési kořeny a jsou doplněním k rodině a jejímu celému fungování.

II Praktická část

5 Výzkumné šetření

5.1 Cíle výzkumného šetření

Cílem výzkumu této bakalářské práce je zjistit, jak ovlivňuje výchova prarodičů děti v předškolním věku, a to z jejich pohledu a z pohledu rodičů a jaký mají na to vliv. Praktická část této bakalářské práce rozebere výsledky dotazníkového šetření a rozhovorů s rodiči a prarodiči.

Výzkumné otázky:

- 1) Jak rodiče a prarodiče nahlíží na výchovu svých dětí?
- 2) Jaké přínosy a v čem má vliv výchovy prarodičů na výchovu dětí předškolního věku?
- 3) Kdo z rodiny a jak se podílí na vývoji osobnosti dítěte?
- 4) V jaké míře se podílejí prarodiče na výchově Vašich dětí v rodině?

Prvním krokem k praktické části bylo si vytyčit a sestavit výzkumné otázky, tak, aby korespondovaly s dotazníkem a rozhovory, na které odpovídali rodiče a prarodiče dětí předškolního věku. Obě dvě části umožňují odpovědět na předem sestavené výzkumné otázky.

Byl zvolen následující postup:

- stanovení si podmínek pro výběr respondentů;
- oslovení ředitelk mateřských škol, široké veřejnosti, zacíleno na rodiče a prarodiče dětí předškolního věku;
- kontakt zprostředkovaný skrze elektronická média;
- sestavení a přeposlání dotazníků rodičům a prarodičům k vyplnění;
- provedení video nebo audio záznamu rozhovorů;
- zpracování a vyhodnocení dat;
- vyvození závěru.

5.2 Metodologie kvalitativního výzkumu

Autoři Švaříček a Šed'ová (2007) ve své publikaci uvádí, že z metodologického hlediska ke zpracování výzkumu existují dva přístupy, kvalitativní a kvantitativní. Kvalitativní přístup můžeme definovat různými termíny. Každý z nich vyzdvihuje jeho odlišnou stránku.

Existují čtyři typy rozdělení výzkumu:

- metoda sběru dat,
- metoda usuzování,
- typu dat,
- způsobu analýzy (Švaříček a Šed'ová, 2007).

Pro tuto bakalářskou práci byl v rámci výzkumného šetření použit kvalitativní výzkum. V návaznosti na výzkumné otázky byl zpracován dotazník doplněný o deset rozhovorů umožňujících detailnější přiblížení dané problematiky z pohledu rodičů a prarodičů.

5.2.1 Dotazník

Velice častou metodou ke sbírání dat je dotazník. Je to souhrn dopředu připravených a zadaných otázek, na které respondent odpovídá. Předností dotazníku je, že zprostředkovává rychlým způsobem odpovědi od respondentů (Chráska, 2016).

Otázky z dotazníku:

Dotazník tvoří celkem 13 otázek, které zjišťují úhly pohledů rodičů a prarodičů na výchovu dětí předškolního věku, jejich dané role a vliv na výchovu na své děti a vnoučata. Dotazník, který obsahoval uzavřené otázky typu multi-choice, vyplňovalo 123 rodičů a 60 prarodičů.

Rodiče a prarodiče odpovídali na těchto následujících 13 otázek:

- 1) Jaký je Váš věk?
- 2) Jste dítěte...
- 3) Žije Vaše dítě (vnouče) ve společné domácnosti...
- 4) Vaše dítě (vnouče) je...

- 5) Čemu se nejvíce podobá výchova Vašeho dítěte (vnoučete)?
 - 6) Kdo se podle Vás nejvíce podílí na vývoji osobnosti Vašeho dítěte (vnoučete) ve Vaší rodině?
 - 7) Jakým způsobem se u Vás podílí prarodiče na výchově Vašeho dítěte? / Jakým způsobem se podílíte na výchově svého vnoučete?
 - 8) Jak často tráví Vaše dítě (vnouče) čas s prarodiči?
 - 9) Jaká je náplň času stráveného s Vašimi dětmi (vnoučaty)?
 - 10) Jak často čtete pohádku svému dítěti (vnoučeti)?
 - 11) Kdo z Vaší rodiny vyzvedává dítě ze školky nejčastěji?
 - 12) Co je podle Vás největším přínosem blízkého vztahu prarodičů s vnoučaty z hlediska vývoje dítěte?
 - 13) Čemu by se podle Vás měly děti naučit od svých prarodičů?
- (vzor dotazníku viz Příloha č. 1).

5.2.2 Rozhovor

Další významnou metodou pro sběr dat je rozhovor. Rozhovor umožňuje bližší osobní kontakt mezi tazatelem a respondentem. Podle odpovědí dotazovaného se zjistí, jak dále v rozhovoru pokračovat (Chráska, 2016).

Dle autora Chrásky (2016) se rozhovor dělí na strukturovaný, polostrukturovaný a nestrukturovaný:

- **strukturovaný rozhovor** – je typ rozhovoru, při kterém jsou jasně zadané otázky a jejich seřazení. Dotazující pouze čte zadané otázky a dále je nedoplňuje. Kladem tohoto rozhovoru je, že jsou otázky pro všechny respondenty stejné. Výsledky se dají dobře zpracovat;
- **nestrukturovaný rozhovor** – je typ rozhovoru, při kterém se dotazující více přibližuje respondentovi a dochází mezi nimi k bezprostřední komunikaci. K neobjasněným nebo poutavým odpovědím respondenta se může dotazující vracet. Kladem tohoto typu rozhovoru je přirozenější projev;
- **polostrukturovaný rozhovor** – je typ rozhovoru, při kterém se respondentům udává hned několik možností odpovědí. Respondenti ale musí své odpovědi dovysvětlit.

Pro účely této bakalářské práce byl použit polostrukturovaný rozhovor, kdy respondenti odpovídali na těchto sedm následujících zadaných otázek, na které navázaly doplňující otázky v návaznosti na odpovědi respondentů a zaměření se na danou problematiku.

Otázky v rozhovoru:

- 1) Jak byste definoval/a vliv prarodičů na výchovu na své dítě/vnouče?
- 2) Jak a čím ovlivňujete své dítě/vnouče v jeho vývoji?
- 3) Podporujete Vaše dítě/vnouče v jeho volnočasových aktivitách? A jak?
- 4) Čtete svému dítěti/vnoučeti? A jaké pohádky má Vaše dítě/vnouče nejraději?
- 5) Jak Vaše dítě/vnouče snáší jakoukoliv změnu? (např. změnu učitelky ve školce, změnu značky ve školce, změnu místa ve školce na spinkání a změnu místa na společné jídlo, odstěhování z původního místa bydliště... apod.)
- 6) Jste z rozvedené rodiny, a pokud ano, kdo u vás nejvíce funguje ve výchově a „supluje“ tatínka nebo maminku?
- 7) Nasloucháte potřebám svého dítěte/vnoučete? A jak? Popište situaci, která Vás napadne, a považujete ji za důležitou.

Kompletních deset rozhovorů probíhalo buď formou osobního setkání, nebo převažující formou zprostředkovanou skrze elektronická média (Skype, Messenger). Rozhovor byl zacílen na rodiče a prarodiče dětí předškolního věku, kteří nebyli limitováni pouze uzavřenými otázkami v rozhovoru, ale také měli možnost se vyjádřit a doplnit další pro ně důležité informace k dané problematice. Se souhlasem všech dotazovaných rozhovory probíhaly dle jejich časových možností v domácím prostředí či v místě jejich pracoviště. V některých případech došlo k odchylce od probíraného tématu a rozhodovalo také to, zda odpovídal rodič, nebo prarodič. Velmi rozhodujícím faktorem v pochopení tématu, odpovědích i v tom, jakým směrem se rozhovor ubíral, bylo profesní zaměření respondentů a jejich aktuální věk.

(struktura rozhovoru viz Příloha č. 2).

5.3 Realizace výzkumného šetření

Předvýzkum

Cílem předvýzkumu bylo zjištění, zda jsou otázky v dotazníku zadané, tak, aby byly pro respondenty srozumitelné a přehledné. V předvýzkumu na otázky v dotazníku odpovídalo pět rodičů a pět prarodičů. Podle jejich zpětné vazby byl dotazník uspořádán přehledněji a rozposlán širšímu počtu respondentů.

Respondenti a návratnost dotazníků

Výzkum byl realizován a sestaven elektronicky přes internetový prohlížeč survio.com, vzhledem k současné přetrvávající epidemiologické situaci, snadnější a rychlejší návratnosti od respondentů. Respondenty byli rodiče a prarodiče dětí předškolního věku. Dotazník byl anonymní. Vzhledem k obsáhlému elektronickému rozeslání přes média – mail, Facebook, Messenger, WhatsApp, Instagram – konkrétní celkovou návratnost dotazníků není možné přesně určit. Na dotazník odpovědělo celkem 183 respondentů. Z toho bylo celkem 123 rodičů a 60 prarodičů.

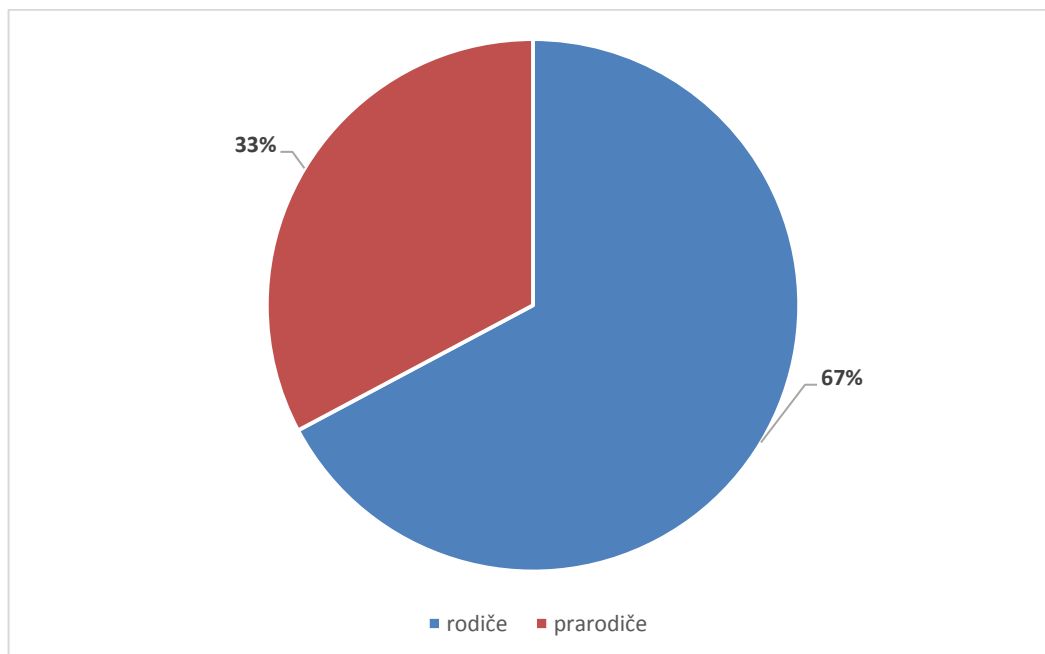
6 Výsledky

Tato kapitola obsahuje všechna zjištěná data získaná pomocí dotazníků a rozhovorů s rodiči a prarodiči dětí předškolního věku. Zpracovaná data umožňují zodpovědět na následující čtyři výzkumné otázky, které jsou již zmíněny v předchozí kapitole.

- 1) Jak rodiče a prarodiče nahlíží na výchovu svých dětí?
- 2) Jaké přínosy a v čem má vliv výchovy prarodičů na výchovu dětí předškolního věku?
- 3) Kdo z rodiny a jak se podílí na vývoji osobnosti dítěte?
- 4) V jaké míře se podílejí prarodiče na výchově Vašich dětí v rodině?

6.1 Výsledky dotazníkového šetření

Graf č. 1: Zastoupení rodičů a prarodičů

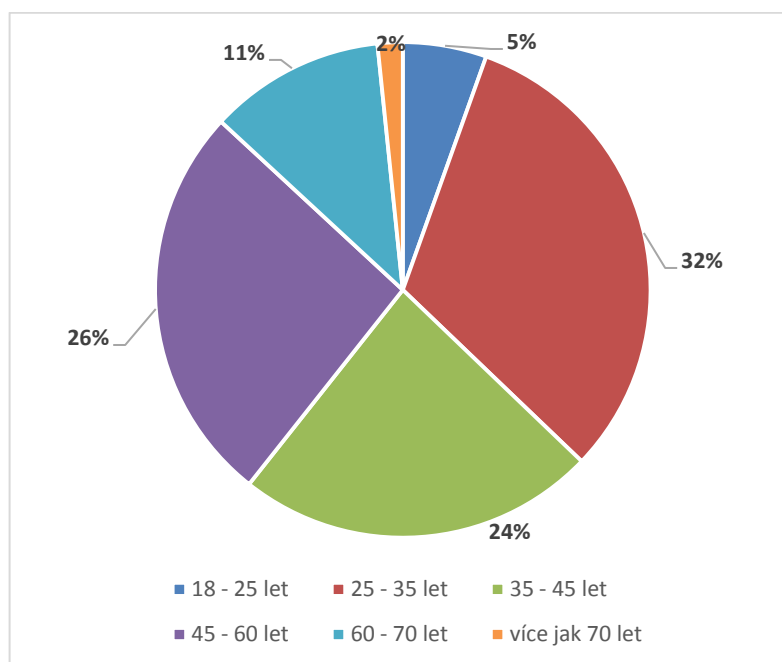

Tabulka č. 1: Zastoupení rodičů a prarodičů

člen rodiny	absolutní četnost
matka	112
otec	11
babička	58
dědeček	2

V dotazníku „Vliv prarodičů na výchovu dětí předškolního věku“ celkem odpovědělo 183 dotazovaných. Z toho bylo celkem 123 rodičů (67 %) a 60 prarodičů (33 %).

Graf č. 2: Věk respondentů

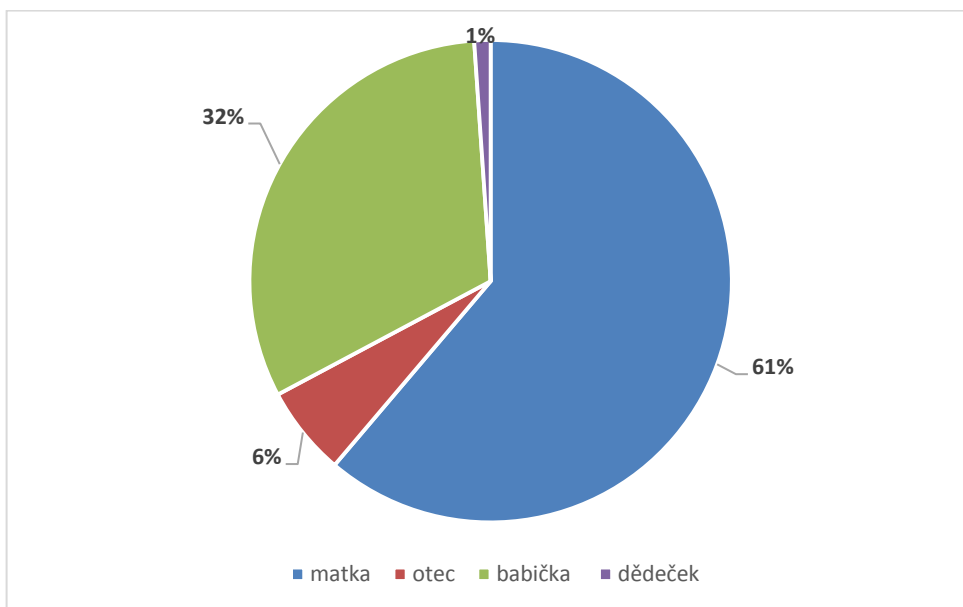

Tabulka č. 2: Věk respondentů

věk	absolutní četnost
18 – 25 let	10
23 – 35 let	58
35 – 45 let	43
45 – 60 let	48
60 – 70 let	21
více jak 70 let	3

Tato otázka se týká věku všech respondentů. V dotazníku se zacílilo na všechny věkové kategorie. Nejvíce dotazovaných bylo ve věku 25 – 35 let (32 %). Nejméně ve věku více jak 70 let (2 %).

Graf č. 3: Role ve vztahu k dítěti

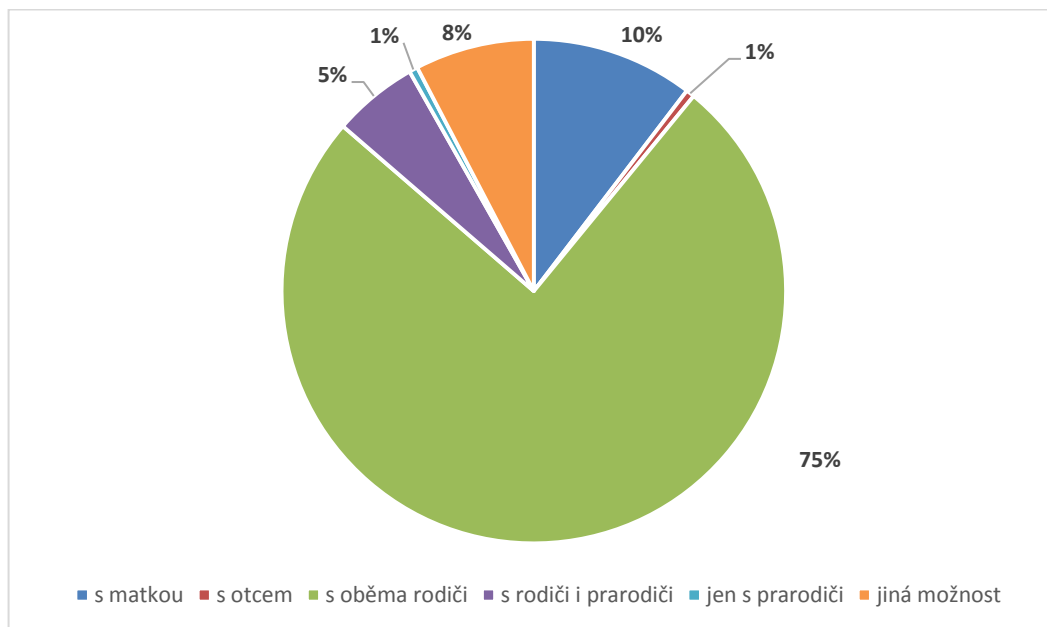

Tabulka č. 3: Role ve vztahu k dítěti

role	absolutní četnost
matka	112
otec	11
babička	58
dědeček	2

Ve druhé otázce se zjistilo, kdo z rodičů (matka, otec) nebo z prarodičů (babička, dědeček) na dotazník odpovídal. Zřejmě vzhledem k elektronické formě dotazníku bylo zastoupení rodičů více (67 %) než zastoupení prarodičů (33 %).

Graf č. 4: Rodinná situace dítěte

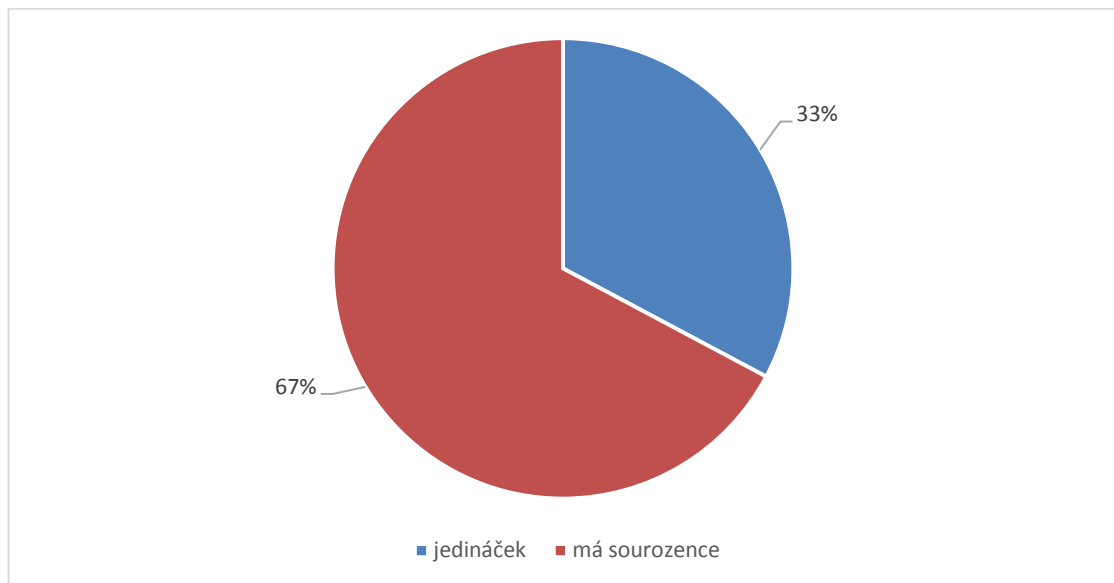

Tabulka č. 4: Rodinná situace dítěte

rodinná situace	absolutní četnost
s matkou	19
s otcem	1
s oběma rodiči	138
s rodiči i s prarodiči	10
jen s prarodiči	1
jiná možnost	14

V této otázce odpovídali rodiče a prarodiče na to, s kým žije jejich dítě či vnouče ve společné domácnosti. V nejvíce případech uvedli s oběma rodiči (75 %) a v nejméně případech s otcem (1 %) a jen s prarodiči (také 1 %). To, že dítě žije pouze s matkou, zmínilo 10 % respondentů, dalších 5 % uvedlo, že dítě žije s rodiči i prarodiči a jinou možnost vybralo 8 % všech dotazovaných.

Graf č. 5: Přítomnost sourozence

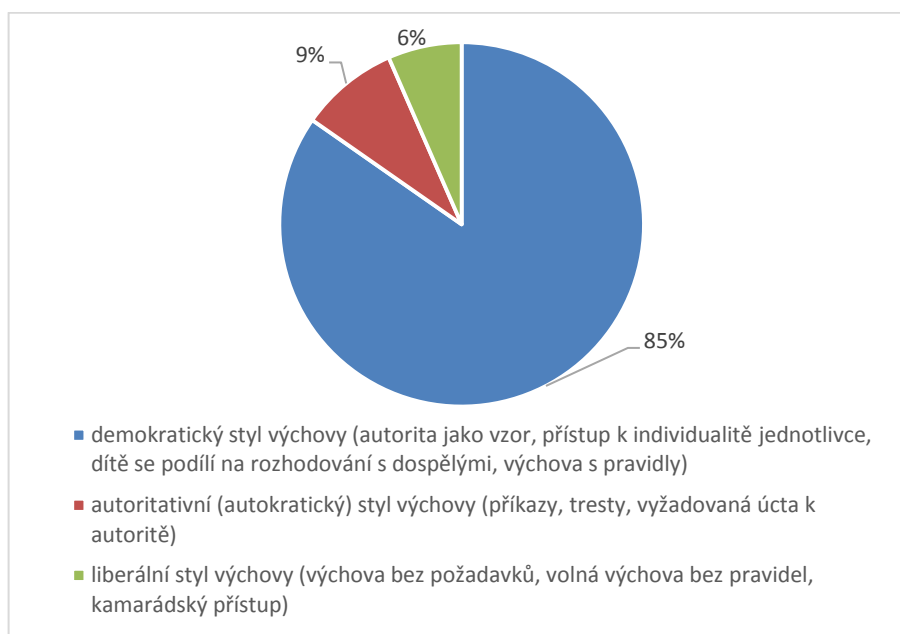

Tabulka č. 5: Přítomnost sourozence

dítě	absolutní četnost
jedináček	60
má sourozence	123

Většina dětí (vnoučat) všech dotazovaných má sourozence (67 %), jedináčků je méně (33 %).

Graf č. 6: Styl výchovy

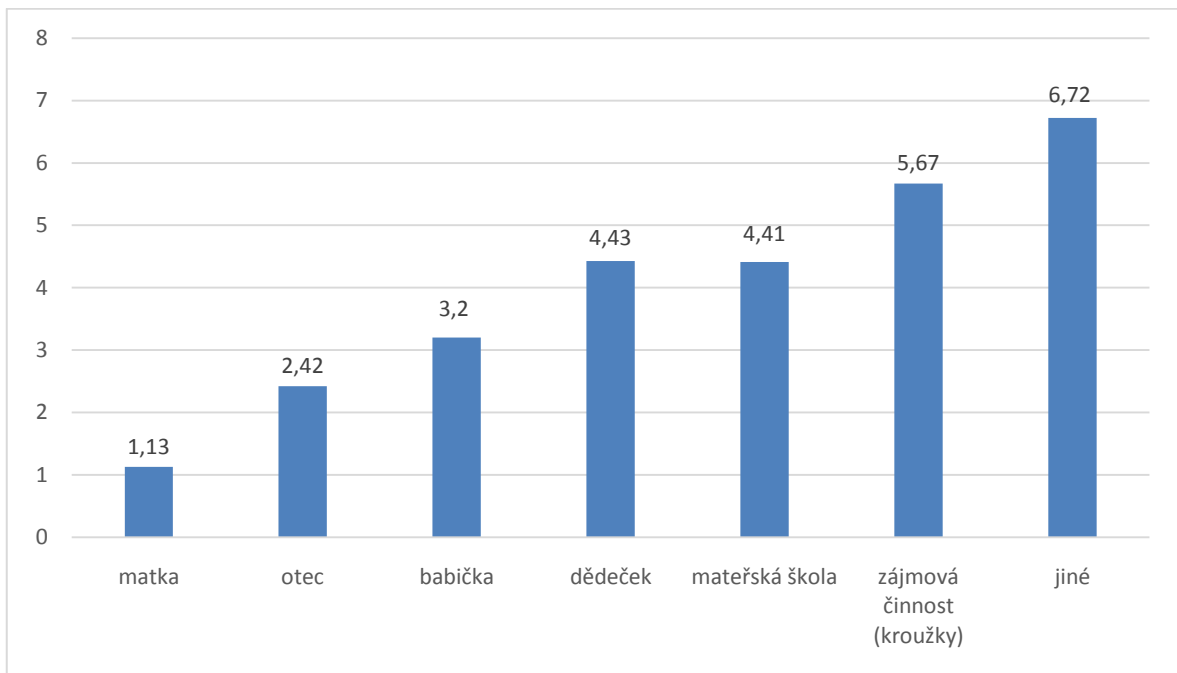
Tabulka č. 6: Styl výchovy

styl výchovy	absolutní četnost
demokratický styl výchovy (autorita jako vzor, přístup k individualitě jednotlivce, dítě se podílí na rozhodování s dospělými, výchova s pravidly)	155
autoritativní (autokratický) styl výchovy (příkazy, tresty, vyžadovaná úcta k autoritě)	16
liberální styl výchovy (výchova bez požadavků, volná výchova bez pravidel, kamarádský přístup)	12

V této otázce se zjišťovalo, jak rodiče a prarodiče dětí předškolního věku vychovávají své děti (vnoučata) a čemu se jejich výchova podobá. V odpovědích se výchova nejvíce podobá demokratickému stylu výchovy, který byl zastoupen u skoro celkového počtu respondentů (85 %). Následoval autoritativní neboli autokratický styl výchovy u (9 %) a nejméně uvedených odpovědí bylo u liberálního stylu výchovy (6 %).

V návaznosti na výpovědi rodičů a prarodičů dětí předškolního věku, většina prarodičů uvedla, že svá vnoučata vychovávají tak, jak si přejí rodiče a na jejich výchovu navazují. Rodiče naopak uvedli, že někdy prarodiče jejich děti rozmazlují, což se s jejich výchovou neztotožňuje a nesouhlasí s tím.

Graf č. 7: Váha podílu na výchově dítěte

Tabulka č. 7: Váha podílu na výchově dítěte

role ve výchově	absolutní četnost
matka	1,13
otec	2,42
babička	3,2
dědeček	4,43
mateřská škola	4,41
zájmová činnost (kroužky)	5,67
jiné	6,72

Při odpovědi na otázku č. 6 bylo využito škálování 1 – 6, kdy 1 = podílí se nejvíce a 6 = podílí se nejméně. Rodiče a prarodiče uvedli, že se nejvíce podílí na vývoji osobnosti dítěte matka, následoval otec, poté babička a další. Nejméně rodiče a prarodiče uvedli zájmovou činnost (kroužky) a jiné. Z výpovědí rodičů a prarodičů dětí předškolního věku vyplývá, že pokud v rodině jeden z rodičů chybí, nastupuje prarodič jako náhrada jeho dané role. Tím pádem se váha podílu na výchově dítěte mění.

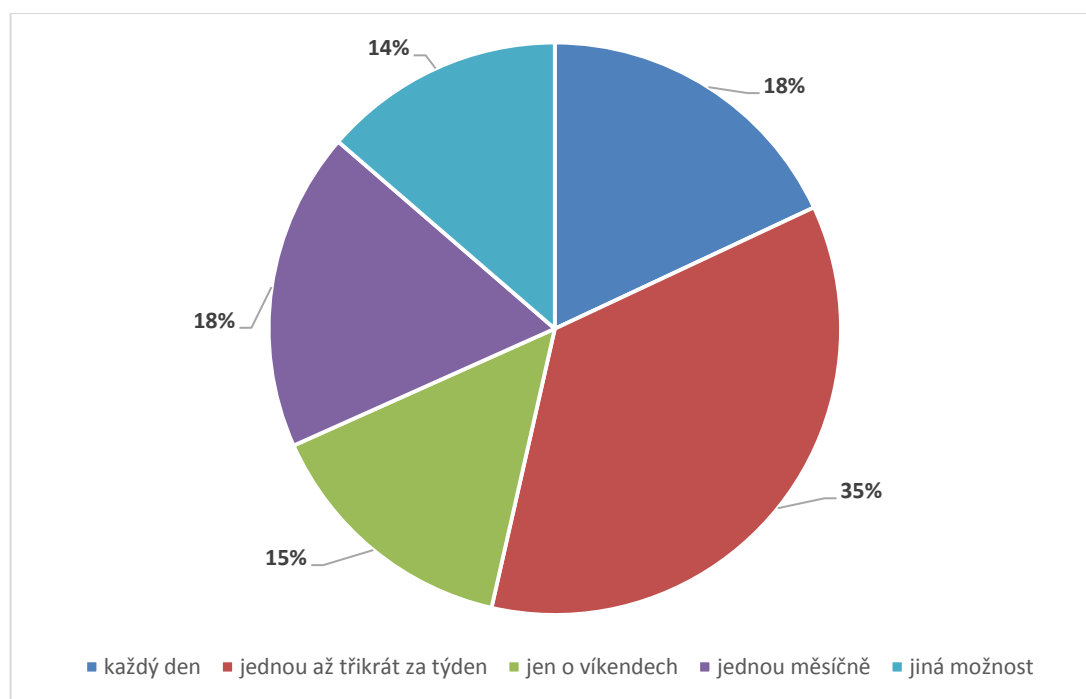
Tabulka č. 8: Zapojení prarodičů do výchovy dítěte

hlídání (občasné, minimální, stoprocentní, velmi málo, pravidelné, pouze o prázdninách, časté)
rozvoj předškoláka (počítání, kreativní činnost, četba, škola hrou, básničky, písničky, pomoc při učení, pohádky)
hra
společné trávení času (výlety, procházky, návštěvy, zážitky, vaření, návštěva hřiště, dětská divadla, kutilství)
výchova (kamarádský přístup, společná pravidla, demokratická výchova, výchova k autoritě, výchova bez vzteku, totožná výchova rodičů a prarodičů, nezasahování do výchovy)
rozmazlování
podpora emocionality (pocit bezpečí a lásky, objetí, radost, mazlení, vztah ke zvířeti)
významně se podílí (nedílná součást rodiny, velký vliv prababičky, zastoupení v nepřítomnosti rodiče, full service, vyžadovaná přítomnost dědečka)
nepodílí se (velká vzdálenost, prarodiče v rodině chybí, občasná návštěva, negativní zásah)
vzor (respekt k autoritě, rada, slušné chování, předání životních zkušeností)

V této tabulce je výčet nejčastějších odpovědí, které byly uvedeny na otevřenou otázku: Jakým způsobem se u Vás podílí prarodiče na výchově Vašeho dítěte? / Jakým způsobem se podílíte na výchově svého vnoučete? Odpovědi byly roztříděny do deseti oblastí, které rodiče a prarodiče v dotazníku uvedli. Jakým způsobem se rodiče a prarodiče podílí na výchově svého dítěte/ vnoučete. Ve většině případů, co se týká pozitivního vlivu prarodičů na výchovu na své vnouče, rodiče uvedli, že prarodiče svá

vnoučata podporují v oblasti emocionality, že prarodič zastává nedílnou součást rodiny a slouží k předání životních zkušeností. Naopak jako negativní vliv uvedli, že svá vnoučata rozmazlují, na výchově se nepodílí, nebo nemohou, protože již nejsou nebo od svých vnoučat bydlí daleko. Důležitým aspektem je v obou případech, jak u rodičů, tak u prarodičů společné trávení času s dítětem, totožná výchova rodičů a prarodičů a nezasahování prarodičů do výchovy. Výchova je převážně demokratická, výchova bez vzteku, k autoritě... Hra je velmi důležitým prostředek v rozvoji dítěte. Hlídaní bylo uvedené ve většině případů jako časté nebo minimální. Rozvoj dítěte předškolního věku je rozvíjen např. kreativní činností, četbou či pohádkami atd. (viz tabulka č. 8).

Graf č. 8: Četnost trávení času dítěte s prarodičem

Tabulka č. 9: Četnost trávení času dítěte s prarodičem

čas	absolutní četnost
každý den	33
jednou až třikrát za týden	65
jen o víkendech	27
jednou měsíčně	33
jiná možnost	25

Respondenti v této otázce uvedli, že nejvíce času se svým dítětem (vnoučetem) tráví prarodiče jednou až třikrát do týdne (35 %), každý den (18 %) a to samé jednou měsíčně (18 %). Nejméně z nich uvedlo jinou možnost (14 %).

Tabulka č. 10: Náplň stráveného času s dětmi/vnoučaty

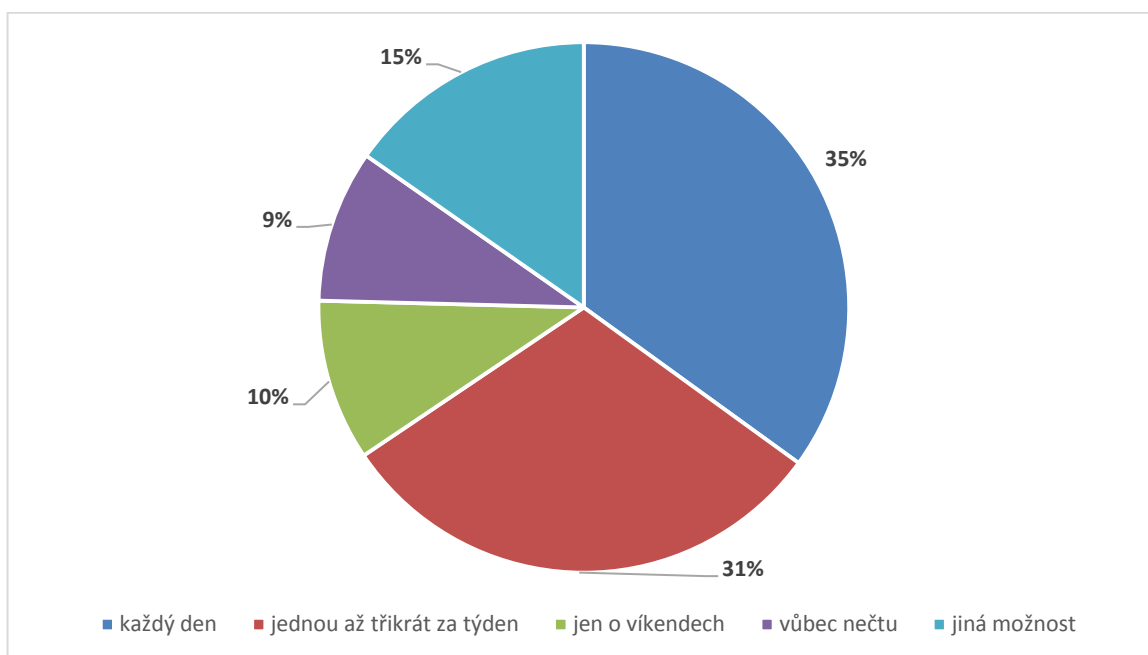
hra (hraní si, deskové hry, společné hry, pexeso, puzzle)
domácí práce (vaření, pečení, práce v domácnosti, práce na zahradě, úklid)
tvořivé činnosti (malování, kreslení, vyrábění, tvoření, stavění)
sport (kolo, plavání)
láskyplná péče (mazlení, tulení, láskyplná a vzdělávací náplň)
trávení času venku (procházky, výlety, pobyt v přírodě; úcta k přírodě, zvířatům a lidem, vycházky se psem)
komunikace (povídání, rekapitulace dne, partnerský přístup, čtení, učení mluvení, filmy a pohádky)
hudební činnosti (zpívání, pouštění písniček)
rituály (denní režim, koupání, spaní)
vztahy v rodině (návštěvy přátel a rodiny, rozdílný přístup babiček, zabezpečení základních potřeb)

V této tabulce je uveden výčet nejčastějších odpovědí, uváděných rodiči a prarodiči dětí předškolního věku, které byly poté roztříděny do deseti oblastí a k nim doplněné odpovědi rodičů a prarodičů. Otázka se týká náplně času stráveného s jejich dětmi (vnoučaty). Jako jedna z nejdůležitějších možností byla uvedena hra (zejména volná hra, deskové hry a další), dále byly zmíněny práce v domácnosti, například pomoc s úklidem nebo pečení a práce na zahradě. Dále zmiňovali důležitost uspokojení základních potřeb, rozdílnost přístupu babiček a navštěvování přátel a rodiny. Pod další oblasti je zmíněn sport, tvořivé a hudební činnosti, láskyplná péče, trávení času venku a rituály. Nejčastější odpovědi prarodičů byly – **hra** (hraní si, deskové hry, společné hry, pexeso, puzzle), **tvořivé činnosti** (malování, kreslení, vyrábění, tvoření, stavění), **láskyplná péče** (mazlení, tulení, láskyplná a vzdělávací náplň), vzhledem také k času stráveného s vnoučaty prarodiče zahrnují do společně stráveného času i **domácí práce** (vaření, pečení, práce v domácnosti, práce na zahradě, úklid). Většina prarodičů také navíc uvedla, že si s vnoučaty odpočinou a nemusí být za jejich výchovu plně zodpovědní jako rodiče (pokud nebydlí ve společné domácnosti a na výchově se nepodílí primárně společně).

Naopak rodiče jako náplň času nejčastěji uvedli – **komunikaci** (povídání, rekapitulace dne, partnerský přístup, čtení, učení mluvení, filmy a pohádky), dále **rituály** (denní režim, koupání, spaní), **vztahy v rodině** (návštěvy přátel a rodiny, rozdílný přístup babiček, zabezpečení základních potřeb).

Z výpovědí rodičů a prarodičů lze usoudit, že pokud prarodič funguje formou návštěv nebo jako výpomoc ve výchově rodičům, tak s vnoučaty tráví volný čas spíše hrou a aktivitami s nimi spojenými a ne primárně výchovou, i když se na jejím vlivu podílí. Dále lze z výpovědí usoudit, že rodič funguje jako primární složka ve výchově a jejím vlivu na fungování dítěte vzhledem k nejčastějším odpovědím viz rituály, komunikace... apod.

Graf č. 9: Četnost čtení pohádek dítěti/vnoučeti

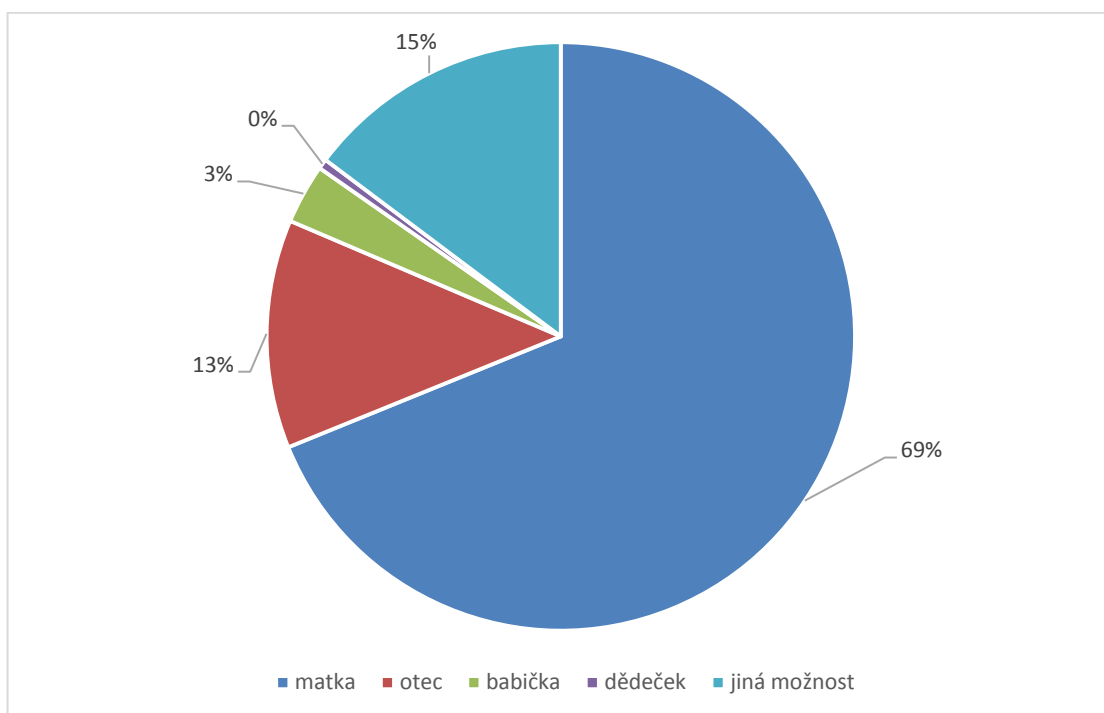

Tabulka č. 11: Četnost čtení pohádek dítěti/vnoučeti

čas čtení	absolutní četnost
každý den	64
jednou až třikrát za týden	56
jen o víkendech	18
vůbec nečtu	17
jiná možnost	28

Respondenti čtou pohádku svému dítěti (vnoučeti) každý den (35 %), jednou až třikrát za týden (31 %), jiná možnost (15 %), jen o víkendech (10 %) a vůbec nečtou (9 %). Z výpovědí respondentů nejčastěji prarodiče uvedli, že mají více času na čtení pohádek svým vnoučatům o víkendech, když svá vnoučata hlídají. Prarodiče také ve svých výpovědích uvedli, že svým vnoučatům pohádky rádi také vymýšlejí dle jejich přání anebo jim vyprávějí zažité příběhy z jejich dětství. Rodiče naopak uvedli, že čtou pohádky svým dětem jednou až třikrát za týden nejčastěji před spaním, jelikož na to není jindy v týdnu čas.

Graf č. 10: Vyzvedávání dítěte z mateřské školy

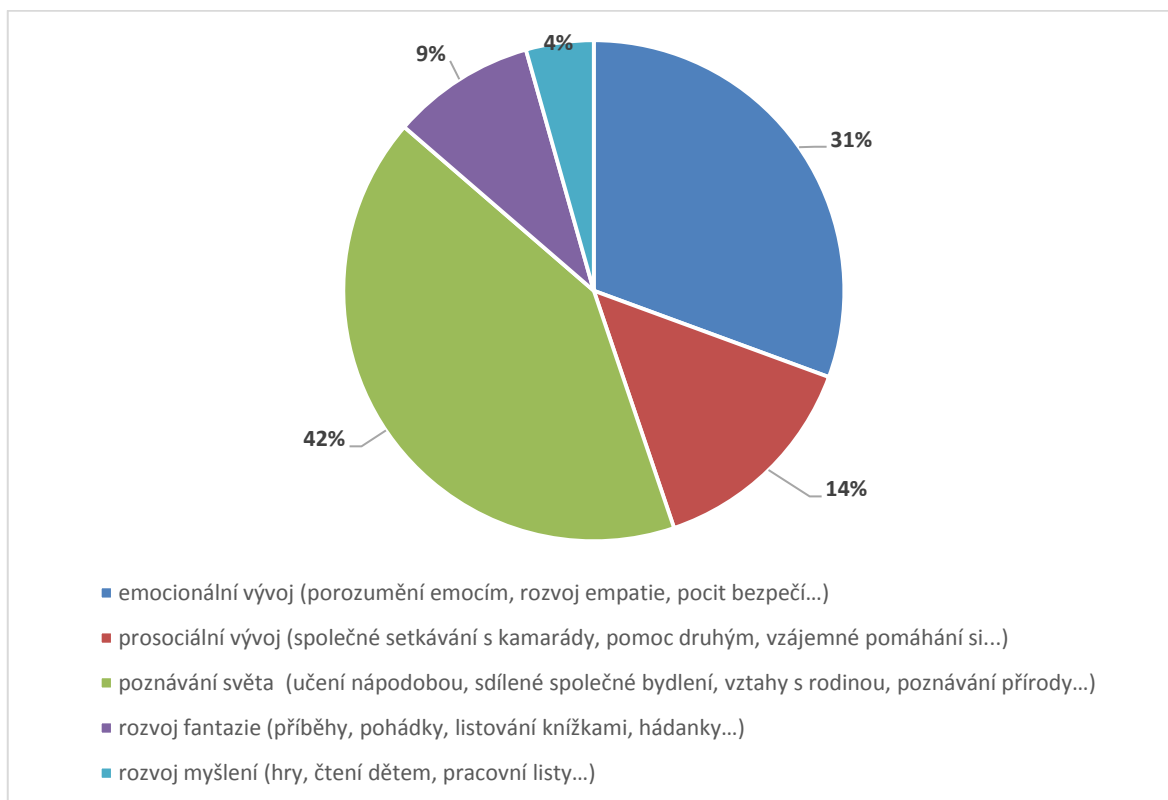

Tabulka č. 12: Vyzvedávání dítěte z mateřské školy

členové rodiny	absolutní četnost
matka	126
otec	23
babička	6
dědeček	1
jiná možnost	27

Dle odpovědí z celkového počtu dotazovaných nejčastěji vyzvedává dítě ze školky matka (69 %), poté jiná možnost (15 %), otec (13 %), babička (3 %) a nakonec dědeček (0 %).

Graf č. 11: Největší přínos blízkého vztahu prarodičů s vnoučaty z hlediska vývoje dítěte

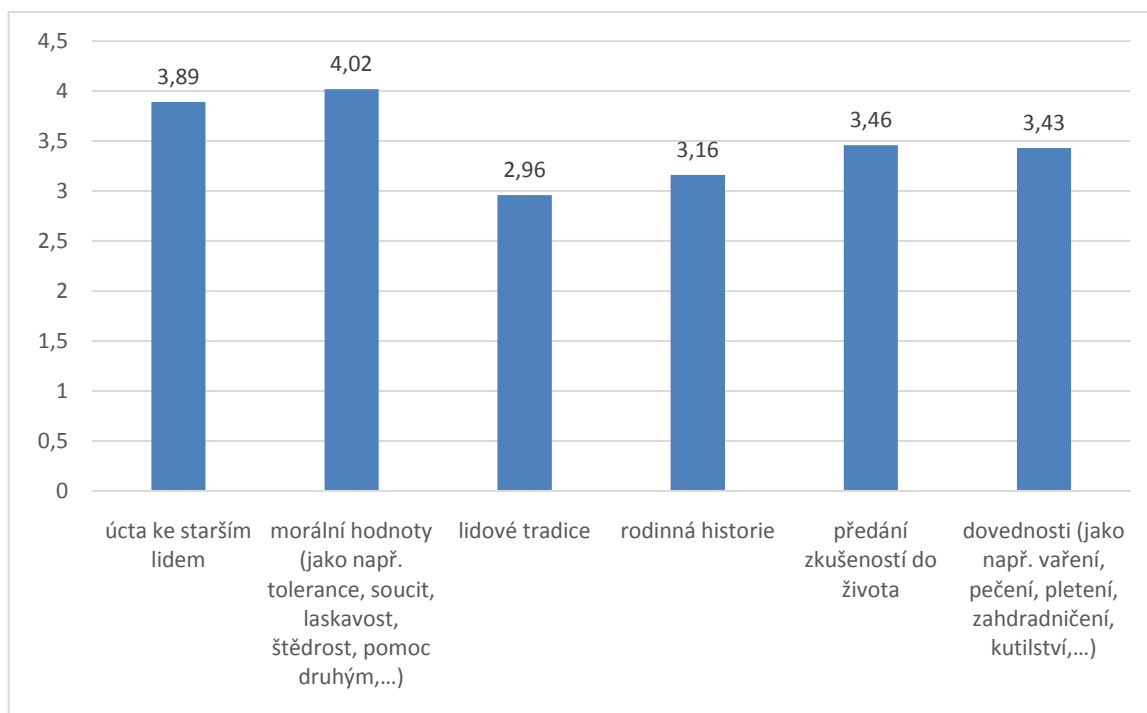
Tabulka č. 13: Největší přínos blízkého vztahu prarodičů s vnoučaty z hlediska vývoje dítěte

vývoj dítěte	absolutní četnost
emocionální vývoj (porozumění emocím, rozvoj empatie, pocit bezpečí...)	56
prosociální vývoj (společné setkávání s kamarády, pomoc druhým, vzájemné pomáhání si...)	26
poznávání světa (učení nápodobou, sdílené společné bydlení, vztahy s rodinou, poznávání přírody...)	76
rozvoj fantazie (příběhy, pohádky, listování knížkami, hádanky...)	17
rozvoj myšlení (hry, čtení dětem, pracovní listy...)	8

Poznávání světa je u respondentů největším přínosem blízkého vztahu prarodičů s vnoučaty z hlediska jejich vývoje (42 %), poté následuje emocionální vývoj (31 %), prosociální vývoj (14 %), rozvoj fantazie (9 %) a rozvoj myšlení (4 %). Z výpovědí rodičů je

pro ně největším přínosem blízkého vztahu prarodičů s vnoučaty z hlediska vývoje dítěte - **poznávání světa** (učení nápodobou, sdílené společné bydlení, vztahy s rodinou, poznávání přírody...) a naopak nejčastější odpovědí prarodičů – **emocionální vývoj** (porozumění emocím, rozvoj empatie, pocit bezpečí...).

Graf č. 12: Důležitost hodnot předaných od prarodičů

Tabulka č. 14: Důležitost hodnot předaných od prarodičů

hodnoty od prarodičů	absolutní četnost
úcta ke starším lidem	3,89
morální hodnoty (jako např. tolerance, soucit, laskavost, štědrost, pomoc druhým...)	4,02
lidové tradice	2,92
rodinná historie	3,16
předání zkušeností do života	3,46
dovednosti (jako např. vaření, pečení, pletení, zahradničení, kutilství,...)	3,43

Při odpovědi na otázku č. 13 bylo využito škálování 1 – 5, kdy 1 = velmi nedůležité a 5 = velmi důležité. V této otázce nejčastěji respondenti uvedli, že by se měly děti naučit od svých prarodičů morální hodnoty (4,02), poté úctu ke starším lidem (3,89), předání

zkušeností do života (3,46), dovednosti (3,43), rodinnou historii (3,16) a nakonec lidové tradice (2,96). Jako nejčastěji uváděnou důležitost předaných hodnot od prarodičů prarodiče uvedli – úctu ke starším lidem a naopak rodiče nejčastěji uvedli – morální hodnoty.

6.2 Výsledky rozhovorů

6.2.1 Analýza dat

Cíl výzkumu

Cílem praktické části této bakalářské práce bylo zjistit, jak ovlivňuje výchova rodičů a prarodičů děti předškolního věku. Výsledky praktické části byly zprostředkovány přes dotazník a rozhovory v návaznosti na výzkumné otázky. Respondenty a komunikačními partnery byli jak prarodiče, tak rodiče předškolních dětí.

Výzkumný soubor

Výběr participantů byl v rozhovorech namátkový. Vybíralo se z řad rodičů a prarodičů dětí předškolního věku, kteří byli ochotni odpovědět na zadané a případně doplňující otázky k danému tématu rozhovoru. Participantů bylo ve věkovém rozmezí 25 až 56 let. Pocházeli z různých sociálních skupin, s rozdílností jejich osobního či profesního zaměření, u dotazovaných však nejvíce převažovalo pedagogické zaměření. Celkově na rozhovory odpovídalo pět rodičů (čtyři matky a jeden otec) a pět prarodičů (čtyři babičky a jeden dědeček).

Rozhovor

Další výzkumnou metodou pro zpracování této bakalářské práce byl polostrukturovaný rozhovor. Každý jednotlivý rozhovor, uskutečněný v průběhu února 2021, byl nahráván na Skype, poté přepisován do Microsoft Word a následně vytisknut a kódován.

V této kapitole jsou uvedeny odpovědi všech deseti komunikačních partnerů, rodičů a prarodičů dětí předškolního věku. Klíčová slova z rozhovorů, vztahující se k tématu, byla seskupena do několika kategorií = kategorizace.

Výpovědi rodičů dětí předškolního věku

Komunikační partnerka č. 1: 35 let, tři děti (těhotná se čtvrtým dítětem), mateřská dovolená (profese – kadeřnice)

Podle dotazované **prarodiče velmi ovlivňovali výchovu**, když u nich s dětmi nějaký čas bydlela, než si našla nového partnera. Zmiňuje, že jsou její **děti hodně ovlivněné chováním a jednáním dospělých v rodině**, které napodobují. **Syn se učí nápodobou od staršího sourozence**, se kterým malují a pořádají soutěže, má zájem o četbu, písmenka zatím ale ještě neumí.

Syna zajímají motorky, je veden k domácím a tělesným aktivitám.

Syn upřednostňuje filmové zpracování knih, a poté čte knihu spolu se sourozenci. Nemá nejoblíbenější pohádku, jako příklad byla uvedena pohádka Kráska a zvíře.

Matka uvedla, že dítě změny nevnímá a dokáže se rychle začlenit do kolektivu. Při setkání s cizími lidmi se zpočátku stydí, kdy **potřebuje cítit oporu dospělého a pomáhá mu chycení za ruku a ujištění**, i tak jej vnímá jako společenské a komunikativní dítě. Již od raného dětství vyrůstal ve velké komunitě rodinného prostředí, což napomohlo začleňování se do kolektivu.

Během **nepřítomnosti otce zastával jeho roli dědeček**, v současnosti je kromě dědečka mužským vzorem i nový partner, který nahrazuje biologického otce.

Matka uvádí, že je pro syna **důležité pomazlení a pusa před spaním** a další kontakt nevyžaduje, má ho dostatek.

Komunikační partnerka č. 2: 25 let, jedno dítě, mateřská dovolená (profese – obor farmář, zemědělec, zaměření na chov koní)

Podle další dotazované hodnotí **vliv prarodičů na své dítě kladně**. Uvádí, že každý dle svých zkušeností má jejímu synovi co předat. Zmiňuje, že velký dopad a **vliv** na jejího syna má **babička a prababička**, které mu čtou a vypráví pohádky (Ferda mravenec, Zlatovláska), učí ho dobrému chování ke starším lidem. Matka uvedla, že ho také ale **rozmazlují**. Dále podotýká, že své dítě učí úctě k přírodě, zvířatům, rodičům, nastavuje mu hranice.

Jejího syna zajímají **koně a hudební nástroje**, ke kterým ho vede s přítelem. Obě aktivity jsou oblíbenými a provozovanými aktivitami matky a otce. Zmiňuje, že ho uvedené aktivity uklidňují. Problém s jakoukoliv změnou nezaznamenali. Matka uvedla, že na cestovní postel si zvykl rychle a je přizpůsobivý. Syn vyžaduje **přítomnost matky a otce po spánku**.

Komunikační partnerka č. 3: 33 let, jedno dítě, (profese – učitelka 1. stupně ZŠ)

Další dotazovaná se smíchem hodnotí **vliv prarodičů** na její dceru **velmi pozitivně**. Zmiňuje, že její dcera od **prarodičů učí více a rychleji**, co se týká nápodoby a **učení nápodobou**. Matka uvádí, že se snaží co nejvíce dceři spoustu věcí **vysvětlovat**, povídat si s ní. Dodává, že na vyprávění příběhů a pohádkové postavy není. Jedná s dcerou na rovinu. Vedou ji s manželem jako hudebníci k hudbě, zpěvu, tanci a pianu. Chtějí ji zkusit dát na balet. Uvádí, že ji **muzika a baví a „chytá rytmus“**. Její dcera je ovlivněna po všech stránkách pohádkou „Ledové království“. Pohádky chce od rodičů a prarodičů vyprávět (vymyšlené příběhy z reálného prostředí, ve kterém žije) a pak má ráda kocoura Modroočka, Ledové království. Matka uvedla, že dcera je **přizpůsobivá a změny nevnímá**, zvyklá s matkou přejíždět po příbuzných, když ji vysvětlí z jakého důvodu to je a proč, tak to přijme. Plyšák slouží jako zdroj k uklidnění, když se urazí, poté je odhozen. Dceru učí nasloucháním **s danými hranicemi a motivací na svátky a rituály**. Matka uvádí, že prarodiče používají **strašení jako výchovný prostředek**, ona to odsuzuje. Prarodiče velmi často tráví čas s dcerou, přes týden několikrát a víkendy. Matka uvádí, že mají srovnání jako rodič x prarodič a **více času jako prarodiče na vnouče**, než když byli rodiči.

Komunikační partnerka č. 4: 34 let, dvě děti, mateřská dovolená (profese – obor marketing, multimédia)

Maminka uvádí, že společné soužití ve dvougeneračním domě má **velký vliv** na **rozmazlování a nastavení mantinelů** u obou jejich synů. Zmiňuje, že prarodiče mají tendenci **rozmazlovat**. Podotýká, že co rodič zakáže, tak babička povolí někdy i nevědomě. Snaží se předat **učení nápodobou** a **morálními hodnotami** do života. Podotýká, že je důležité, aby děti věděly, **jak fungují rodiče a prarodiče**. Staršího syna vedou ke sportu a angličtině, v tom, co ho baví, ho podporují. Většinou co chce zkusit, tak

zkusí. **Cyklistika a společné výlety** dítě uklidní a zaměstná. Zmiňuje, že syn je sportovní typ. **Čtou každý den**, syn se zajímá o vzdělávací knihy, encyklopedie a na YouTube o dokumenty (vynálezce Alva, Byl jednou jeden život) Zmiňuje, že syn musí být na změny připravený, jinak je to pro něj velký stres a neměl by k nim důvěru, pokud ho na změnu nepřipraví. **Objetí a vysvětlování** je pro jakoukoliv změnu pomocí. Matka naslouchá potřebám pozorováním dítěte. **Otec je přirozená autorita, matka vychovává, je rázná. Vysvětlování funguje jako vysvětlovací prostředek** pro rodiče a **prarodiče navazují na výchovu rodičů**. Ke svým rodičům si matka chodí pro radu, s tchyní a její výchovou nesouhlasí. **Komunikace a omluva** slouží k pochopení všech členů rodiny.

Komunikační partner č. 5: 44 let, dvě děti, (profese – technický ředitel ve zdravotnictví)

Otec zmiňuje, že **prarodiče** jsou buď **formou návštěv** anebo slouží v rodině jako **skupinové přelévání**, záleží prý na času stráveného s vnoučaty. **Vliv je velký**, když s nimi tráví hodně času a naopak. Prarodiče **předávají zkušenosti, rozmazlují**, vnoučata s nimi tráví hodně času na zahradě. Bývá **střet výchovy mezi rodiči a prarodiči**. Rodiče volnomyšlenkáři, prarodiče zahrádkáři, kteří žijí ještě za minulého režimu, vedou vnoučata **ke vztahu k přírodě**. Dotazovaný zmiňuje, že s manželkou vedou děti k duchovnímu a uměleckému rozvoji a způsobu života. **Předávají lásku v aktivitách**, co dělají oni, jako rodiče. Otec je sportovec, zaměření matky je biologie a příroda. Syny zajímají atlasy světa, reálný svět místo pohádek. Syn vyžaduje **spaní s námi jako s rodiči**, je to pro něj **pocit ujištění a bezpečí**. Otec uvádí, že s manželkou a syny rozhodují o všem společně, naslouchají dětem, plánují, nerozmazlují. Otec vnučky je muzikální typ, zpívají společně. Podporují ji v ekologii. Pohádky čtou nejraději „O Karkulce“, „O kůzlátkách“, povídají i příběhy a vymýšlí příběh společně. Změny snáší v klidu, pokud se domluví.

Výpovědi prarodičů dětí předškolního věku

Komunikační partnerka č. 6: 53 let, dvě vnoučata, pracující (profese – učitelka praktického výcviku na SŠ)

Babička zmiňuje, že **ctí výchovu rodičů** svého vnoučete a nikdy **do výchovy rodičů nezasahuje**, ale svůj **názor na výchovu** řekne např. ohledně samostatnosti v oblékání. Upozorňuje na to, že pokud je **dítě rodiči vychované**, tak se pak chová i ke svým

prarodičům. Babička zmiňuje, že když dokáže dítě zaujmout a vysvětlit mu, co se po něm chce, tak se dokážou spolu s vnučkou **hezky domluvit**. Babička vnímá **různorodost ve výchově svých vnoučat (rodič x prarodič)** v mnoha faktorech. Uvádí například učení novým hrám, podporu v tom, co umí v návaznosti na učení věcem novým. Vliv své výchovy na vnučky bere jako **výchovu navazující na výchovu rodičů**. Avšak zdůrazňuje, když je vnučka u ní doma, má **jiný řád** než doma s rodiči. Když má vnučku na hlídání, snaží se o hezky společně strávený čas, aby je to obě **obohatilo**. **Ráda podporuje vnučku** v tom, co ji baví, v hudební tvorbě, tím, že si pouští písničky a společně zpívají a tancují a také v ekologii, ke vztahu k přírodě. Babička zmiňuje, že pohádky **čtou**, ale spíše si **pohádky vypráví** nebo **společně vymýšlí a tvoří příběh**. Babička uvádí, že **vnučka je hodně fixovaná na matku**. V souvislosti s tím zmínila, že má vnučka někdy velký problém k ní jít na návštěvu, pokud nemá zrovna svůj den a není na to **připravená**. Společně všechny (maminka, babička, vnučka) fungují na **domluvení se na změně, komunikaci a motivaci - těšení se** na nějakou činnost, kterou společně u babičky podnikají. Vnučce jako **prostředek k uklidnění** pomáhá i **plyšák**. Babička zmínila, že vnučku má u sebe kdykoliv se s maminkou domluví na hlídání. Dotazovaná uvádí, že **rodiče vnučky jsou rozvedeni** a **tatínek funguje formou návštěv**.

Komunikační partnerka č. 7: 49 let, jedno vnouče, pracující (profese – ředitelka MŠ)

Další dotazovaná uvádí, že **působí na svou dceru** pořád a tím pádem i **ve výchově na svoji vnučku**. **Dopad vlivu výchovy** na vnučku vnímá babička **velkým** a říká, že je pro ni nějak **přirozeně geneticky dán**. Uvádí, že **maminky a dcery** jsou daleko **sdílnější**. Dále zmiňuje, že je to dané také tím, že se svojí dcerou má bližší vztah než se svojí snachou. **Vnučku vede** ke sportu a tvořivému vývoji, propojuje to se svojí profesí. Společně jezdí na kole, hraje na kytaru, zpívají, skákají přes švihadlo, připravuje ji na školní docházku, jak se chovat k lidem a jak jednat... Babička uvádí, že vnučka zdělila **hudební nadání po svém otci**, který také hraje na kytaru. Zmiňuje, že je důležité dávat vnučce **prostor pro vyjádření svobodného názoru**, ale **stanovit jí také hranice**, které musí dodržovat. Každý den její vnučce **čtou** večer **rodiče**. Babička uvádí, že je její **vnučka ovlivněna hudbou**. Kdyby ji na něco nepřipravili společně s rodiči a **nevysvětlili**, brala by to jako **zradu**. Dotazovaná uvádí, že její vnučka je velmi fixovaná na matku i otce, ale převažuje **fixace na**

matku. Fungují na dohodě, **vysvětlení situace** a odpovědi na otázky typu „Proč“? Dotazovaná zdůrazňuje, že **role babičky** je pro ni strašně fajn, že ji **vnučka obrovsky nabíjí** a že je za ni šťastná.

Komunikační partnerka č. 8: 64 let, jedno vnuče, pracující na částečný úvazek (profese – učitelka angličtiny na ZŠ)

Dotazovaná na začátku rozhovoru uvádí, že je **velmi důležité**, aby vnučata měly **babičky a dědečky**. Poukazuje na určitou **sounáležitost všech generací**, jak se k sobě navzájem chovají, a upozorňuje na fakt **vzájemného obohacení**. Dotazovaná v rozhovoru **přirovnává prarodiče ke kořenům stromu**, když nejsou, není to celek fungujícího. Uvádí, že pokud mají děti prarodiče, jsou i **psychicky odolnější**. Svého vnučka **vede k hudebním nástrojům**, jako jsou housle, kytara a také zpěv, co sama má ráda. S vnučkem zpívají, kutí na zahradě, učí ho básničkám a říkankám. Velkou část společného času tráví co nejvíce venku. Dotazovaná uvádí, že **navazuje na výchovu a prosbu matky**. Zmínila, že se jí moc **nezamlouvá** ve výchově **zvládnání emocí u dětí domluvou**, ale respektuje dceřinu výchovu. Dotazovaná dále zmiňuje, že **vnuk je stmelujícím prostředkem** mezi ní a jejím manželem (dědečkem).

Komunikační partnerka č. 9: 52 let, čtyři vnučata, pracující (profese – sociální úřednice)

Babička čtyř vnučat uvádí, že **prioritně jsou důležití rodiče ve výchově**. Dále uvádí, že se z pozice babičky snaží **uchopit jejich potencial** a vede je k jeho rozvíjení a **podporuje** je v tom, co je **baví**. Uvedla, že např. nejstarší vnuk se věnuje sportu.

Dále v rozhovoru zmiňuje, že **koriguje výchovu vysvětlením**. Když vidí, že je něco přes limit, zasáhne. Avšak **nezasahuje do výchovy výrazně**, ctí **prostor pro výchovu rodičů**. Obecně uvádí, že její všechny vnučata rádi zpívají a tancují. Když je třeba řekne si o pomoc na zahradě, kde ji nejstarší vnuk rád pomáhá. **Aktivity přizpůsobuje** svým vnučatům. Poukazuje na to, že je důležité, jak se dítěti věci podají. Uvádí, že **děti pozorují chování dospělých** a pak se podle toho i chovají. Zmiňuje, že když je **děti v rodině více**, jako je to u jejich vnučat, mají **menší problém s přizpůsobením se** a lépe reagují na **změnu**. Upozorňuje také na to, že je důležité, jak podávat dětem informace, aby nebyly zmatené a že sama to dělá tím, že **komunikuje se svými vnučaty** a dává jim

příklady situací. Z vlastní zkušenosti uvádí, že je pro ni daleko **snazší být babička než matka**, že zodpovědnost za svá vnoučata nemá stoprocentní, jako když byla sama matkou. Uvádí, že by ráda dále ve vnoučatech **rozdívěla** jejich **talent** a podporovala v tom, k čemu inklinují.

Komunikační partner č. 10: 56 let, dvě vnoučata, pracující (profese – geodet, učitel na VŠ)

Dotazovaný uvádí, že jeho **vliv na výchovu vnuka** je a bude takový, **jak mu dovolí rodiče**. Rád je ku pomoci, ale nerad vysvětluje, jak se mají rodiče chovat a vychovávat, nechává to na nich. Dotazovaný uvádí, že má pak **prostor pro zahrnování „opičí láskou“** k vnukovi. Snaží se **utvářet představy**, jaké mají rodiče a pak na ně ve výchově svého vnuka navazovat. **Hra** slouží jako navzájem **stmelující prostředek** k tomu, jak vedl dotazovaný své děti a teď i svá vnoučata. Jako **prarodič** má na svá vnoučata **daleko více času** a je méně unavený, než když byl rodičem. Uvádí, že má klidnější a volnější hlavu, ale daleko větší strach, než když byl „pouze“ otcem. S vnoučaty **rád tráví volný čas venku** a uvádí, že je tam pro ně nejlepší prostředím na to, jak si vyhrát. Snaží se **dodržovat zajaté rituály a hry** s nimi spojené. Svých **vnoučatům čte obrázkové knihy** a text z obrázkových knih také **společně s babičkou** pro svá vnoučata vymýšlí. Vedou vnuky se svým synem k tomu, co je **baví** a co jsou **jejich koníčky** – např. myslivost, vlaky, zvířata a **vymýšlí příběhy** s nimi spojené. Na **odvedení pozornosti** používá u vnoučat nějakou činnost, která slouží k uklidnění anebo změnu místa. **Snaží se naslouchat potřebám** svého vnoučete nasloucháním, dorozumíváním pomocí gest. Dotazovaný uvádí, že se **snaží vnuky nerozmazlovat, neuznává volnou výchovu** a podotýká, že rozmaluje v mezích, které rodiče nastaví. Dále s dojetím zmiňuje, že si **s vnuky odpočine** a jsou pro něj **nejdůležitější**.

Interpretace získaných dat

Z deseti rozhovorů s rodiči a prarodiči dětí předškolního věku jsem zkompletovala deset klíčových slov na výchovu dětí předškolního věku a jejího vlivu, jak z pohledu rodičů, tak i z pohledu prarodičů. Jak vnímají výchovu rodiče a prarodiče a jak sami sebe navzájem vidí v daných rolích. Rozdělila jsem je do pěti kategorií a klíčová slova nahrazují nejčastěji zmiňující se odpovědi v rozhovorech od všech dotazovaných.

KLÍČOVÁ SLOVA

Z pohledu rodičů

- Prarodič rozmazlující
- Prarodič jako náhrada za jednoho z rodičů
- Prarodič navštěvující
- Prarodič jako kořen stromu
- Prarodič jako nedílná součást fungující rodiny

Z pohledu prarodičů

- Matčina bezpodmínečná láska
- Já prarodič jako rádce
- Já prarodič jako kořen stromu
- Vnouče jako hnací motor a motivace
- Otec je vzácný a přirozenou autoritou

KATEGORIE

- 1) Učení nápodobou
- 2) Respektující a navazující výchova rodič x prarodič
- 3) Vzájemně působící výchova rodič x prarodič
- 4) Prarodič jako odlišná forma citů a pojetí výchovy
- 5) Prarodič jako zdroj zažitého a ověřeného

7 Diskuze

Ve výsledcích této bakalářské práce je patrný rozdíl ve výpovědích rodičů a prarodičů. Vliv prarodičů na výchovu dětí předškolního věku, jak se z dotazníků a rozhovorů dá potvrdit, má velký vliv na psychickou vyrovnanost, vývoj dítěte a vliv na celé fungování rodiny po generace.

Zadanými výzkumnými otázkami praktické části bakalářské práce byly tyto čtyři otázky.

- 1) Jak rodiče a prarodiče nahlíží na výchovu svých dětí? (**pohled na výchovu**)
- 2) Jaké přínosy a v čem má vliv výchovy prarodičů na výchovu dětí předškolního věku? (**vliv prarodičů**)
- 3) Kdo z rodiny a jak se podílí na vývoji osobnosti dítěte? (**vývoj dítěte**)
- 4) V jaké míře se podílejí prarodiče na výchově Vašich dětí v rodině? (**výchova prarodičů**)

V rozhovorech s rodiči a prarodiči dětí předškolního věku byl někdy problém v pochopení zadaných otázek. Poté jsem jim dovysvětlila otázky příkladem nebo rozvinutím zadané otázky na dané téma. Někteří rodiče a prarodiče byli sdílnější, někteří méně. Prarodiče ve svých výpovědích byli více nadšenými komunikačními partnery ze svých vnoučat a také ze společně stráveného času s nimi. Často zmiňovali, že jsou jejich vnoučata pro ně hnacím motorem a radostí. Dokážou si s nimi více užít společný čas, bez stresu, než když sami byli rodiči. Rodiče byli ve velké míře těmi, kdo se cítili být za výchovu primárně zodpovědní.

VLIV PRARODIČŮ V rozhovorech se dočteme, že pokud v rodině chybí jeden z rodičů, nastupuje prarodič a zastává jeho roli nebo vypomáhá v rodině stále. Což je velmi důležitý a rozhodující faktor pro fungování dítěte a celé rodiny. Dalším přínosným vlivem ve výchově prarodičů je to, že ctí výchovu danou rodiči a snaží se na ni navazovat. Svá vnoučata rádi podporují v tom, co je baví, ale také, jak rodiče zmiňovali, svá vnoučata rozmazlují, což rodiče ve velkém počtu uvedli jako negativní vliv prarodičů na výchovu. Prarodiče, kteří tráví se svými vnoučaty hodně času mají na výchovu velký a rozhodující vliv – např. učení nápodobou, forma jiného pojetí výchovy, hra, vzájemné obohacení (prarodič x vnouče) apod.

VÝVOJ DÍTĚTE Z odpovědí je patrné, že se na vývoji osobnosti dítěte nejvíce podílí matka, je na ni hodně fixované. Potřeba opory, bezpečí a ujištění je pro dítě předškolního věku velice důležité. Rodiče a prarodiče se shodli na tom, že je pro dítě důležité komunikovat a vysvětlovat. Nevysvětlení situace bere jako zradu. Prarodiče uvedli, že učí dítě vztahu k přírodě, zvířatům, že je to důležité pro jeho vývoj.

Cílem výzkumu této bakalářské práce bylo zjistit, jak ovlivňuje výchova prarodičů děti v předškolním věku, a to z jejich pohledu a z pohledu rodičů a jaký mají na to vliv. Praktická část této bakalářské práce rozebrala výsledky dotazníkového šetření a rozhovorů s rodiči a prarodiči. V praktické části bakalářské práce se dočteme, že většina rodičů v rozhovorech zmiňuje, **POHLED NA VÝCHOVU** že prarodiče jejich děti rozmazlují, což považují ve výchově a jejím vlivu jako její narušení. Naopak prarodiče uvádějí, že rodiče jsou hlavními, kteří rozhodují a vychovávají své ratolesti a oni, že jsou jakýmsi doplněním k rodině a jejímu fungování, pomocníky a rádci. Což i ve své publikaci zmiňuje (Rogge, 2007), že prarodiče nenastavují svým vnoučatům tolik hranice a že svá vnoučata rádi hýčkají. Poukazuje na fakt, že prarodiče vychovávají svá vnoučata jinak než jejich rodiče. A jak zmiňuje Cesari Lusso (2011), role prarodiče je pro ně novou životní rolí a týká se celé rodiny a jejího fungování. V rozhovorech jak rodiče, tak prarodiče uvedli, že pokud v rodině chybí jeden z rodičů, prarodič zastupuje jeho roli a povinnosti s nimi spojené.

Teoretická část se prolíná s praktickou částí v tom, že se autoři s výpověďmi z praxe na většině poznatků shodují. V teoretické části se dočteme, jak uvádí Matějček a Dytrych (1997) ve své publikaci, že dříve prarodiče nezastávali roli autority, jak je tomu v některých případech v dnešní společnosti, ale roli citovou a řídící. Svá vnoučata vychovávali společně s rodiči, předávali životní zkušenosti, předávali dále rodinnou tradici a rodinu spojovali.

Ze získaných dat se celková práce prolíná jak s teoretickou, tak s praktickou částí ohledně daných rolí v rodině a jejich pojetí. Důraz je kladen na bezpodmínečnou matčinu lásku. Otec je po staletí brán jako přirozená autorita, ten, kdo je vzácným, když se po celém dni v zaměstnání vrací za svými ratolestmi a manželkou domů. Prarodiče jsou nedílnou součástí rodiny a jejího fungování. Bez výpomoci, rad, zažitých zkušeností či zastoupením za jednoho z rodičů by rodiče svoji roli zvládali hůře.

Z rozhovorů je zřejmé a rozhodující, že pokud rodiče s prarodiči fungují a spolupracují, může to velice pozitivním způsobem ovlivnit psychickou pohodu a

vyrovnanost dítěte, jak v rodině, tak do jeho budoucího vývoje, osobního a profesního zaměření.

Z vlastní zkušenosti mohu říci, že mne výchova babičky velice pozitivním způsobem do budoucna ovlivnila a přinesla do života mnoho obohacujících zkušeností a poznatků, které podle mne rodič ve své roli nedokáže tolik naplnit a umožnit jako prarodič.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jak ovlivňuje výchova prarodičů děti v předškolním věku, a to z jejich pohledu a z pohledu rodičů. Teoretická část se věnovala tématu výchova, vlivu prarodičů na výchovu. Zmíněn byl historický vývoj rodiny v minulosti a současnosti (20. a 21. století). Praktická část prezentuje výsledky dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů vycházejících ze zadaných a předem určených výzkumných otázek. Respondenty a komunikačními partnery byli jak prarodiče, tak rodiče předškolních dětí různého profesního a sociálního zaměření.

Tématem této bakalářské práce bylo zjistit, jaký vliv mají prarodiče na děti předškolního věku. Vliv, výchova a její působení je vnímáno rozdílně, jak u rodičů, tak u prarodičů. Vliv prarodičů na výchovu dětí předškolního věku je vnímán u rodičů velice kladným způsobem, pokud mají s prarodiči např. totožnou výchovu, navazující a respektující výchovu ke svým dětem (vnoučatům).

Teoretická část se zaměřuje na dítě z pohledu Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání 2018 (RVP PV, 2018) a navazuje na autory, kteří s danou problematikou pracují. Další kapitolou byl zmíněn historický vývoj rodiny a její fungování v minulosti a v současnosti (20. a 21. století). Poslední dvě kapitoly teoretické části byly zacílené na rodiče a na prarodiče, jakožto nedílnou součást rodiny.

Výsledky praktické části v dotazníkovém šetření zahrnují pohled rodičů a prarodičů na výchovu dětí předškolního věku.

Použité zdroje

CAJTHAMLOVÁ, Kateřina. *Abeceda moderního rodiče*. V Praze: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-913-1.

CESARI LUSSO, Vittoria. *Prarodiče, rodiče a vnoučata: o emočních, vztahových a komunikačních úskalích*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0003-1.

HAUSER-SCHÖNER, Isabella. *Děti potřebují prarodiče*. Praha: Portál, 1996. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-105-3.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.

KÖNIGOVÁ, Lucie. *(Ne)gramotný rodič: jak neselhat jako rodič*. [Česko]: [L. Königová], [2015]. ISBN 978-80-260-8554-6.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Radosti a strasti prarodičů, aneb Když máte vnoučata*. Praha: Grada, 1997. ISBN 80-7169-455-X.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5107-8.

OTEVŘELOVÁ, Hana. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1092-4.

ROGGE, Jan-Uwe. *Výchova dětí krok za krokem*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Portál, 2007. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-249-2.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vydání druhé, doplněné a přepracované. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

ŘEZÁČOVÁ LUKÁŠKOVÁ, Zuzana. *Bohové a bohyně v nás: práce se slovanskými bohy a bohyněmi pro lepší život*. Brno: Zoner Press, 2016. ISBN 978-80-7413-324-4.

STRAŠÍKOVÁ, Blanka. *V roli rodičů a prarodičů*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0848-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Elektronické zdroje:

Charakteristika vývoje dítěte předškolního věku | Rodiče a jejich děti. Rodiče a jejich děti | [online]. [cit. 11. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.rodice-a-deti.cz/charakteristika-vyvoje-ditete-predskolniho-veku>

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. (2018) [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2018. [cit. 12. 2. 2021]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45303/>

Zahraniční elektronické zdroje:

The Art of Grandparenting No. 1: Becoming a Grandparent — Publications. 301 Moved Permanently [online]. [cit. 7. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.ag.ndsu.edu/publications/kids-family/the-art-of-grandparenting-no-1-in-the-series>

Seznam obrázků

<i>Obrázek č. 1 Ukázka fotografie rodiny – 20. století</i>	<i>19</i>
<i>Obrázek č. 2 Ukázka fotografie rodiny – 21. století</i>	<i>19</i>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník pro rodiče a pro prarodiče

Příloha č. 2: Struktura rozhovoru

Příloha č. 3: Rozhovor s rodičem – ukázka

Příloha č. 4: Rozhovor s prarodičem – ukázka

DOTAZNÍK PRO RODIČE A PRARODIČE

Dotazník pro rodiče a prarodiče dětí předškolního věku

Vážení rodiče a prarodiče,

jmenuji se Lenka Lukášová a jsem studentkou na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity (PF JU). Chtěla bych Vás požádat o vyplnění anonymního dotazníku určeného k mé bakalářské práci, jejíž téma je Vliv prarodičů na výchovu dětí předškolního věku. Cílovou skupinou jsou rodiče a prarodiče dětí předškolního věku.

Děkuji za Váš čas strávený na vyplnění mého dotazníku.

Lenka Lukášová

1) Jaký je Váš věk?

(Vyberte jednu z níže uvedených možností)

- 18-25 let
- 25-35 let
- 35-45 let
- 45-60 let
- 60-70 let
- Více jak 70 let

2) Jste dítěte...

(Vyberte jednu z níže uvedených možností)

- matka
- otec
- babička
- dědeček

3) Žije Vaše dítě (vnouče) ve společné domácnosti...

(Vyberte jednu z níže uvedených možností)

- s matkou
- s otcem
- s oběma rodiči
- s rodiči i s prarodiči
- jen s prarodiči
- jiná možnost

4) Vaše dítě (vnouče) je...

(Vyberte jednu odpověď)

- jedináček
- má sourozence

5) Čemu se nejvíce podobá výchova Vašeho dítěte (vnoučete)?(Vyberte jednu z níže uvedených možností)

- autoritativní (autokratický) styl výchovy (příkazy, tresty, vyžadovaná úcta k autoritě)
- liberální styl výchovy (výchova bez požadavků, volná výchova bez pravidel, kamarádský přístup)
- demokratický styl výchovy (autorita jako vzor, přístup k individualitě jednotlivce, dítě se podílí na rozhodování s dospělým, výchova s pravidly)

6) Kdo se podle Vás nejvíce podílí na vývoji osobnosti Vašeho dítěte (vnoučete) ve Vaší rodině? (Seřadte číslem 1-6 (1- podílí se nejvíce, 6- podílí se nejméně).

Seřazení pomocí posunutí tlačítka u myši v řádcích...!!!)

- matka
- otec
- babička
- dědeček
- mateřská škola

- zájmová činnost (kroužky)
- jiné

7) Jakým způsobem se u Vás podílí prarodiče na výchově Vašeho dítěte? / Jakým způsobem se podílíte na výchově svého vnoučete?(Vypište)

.....

8) Jak často tráví Vaše dítě (vnouče) čas s prarodiči?(Vyberte jednu odpověď)

- každý den
- jednou až třikrát za týden
- jen o víkendech
- jednou měsíčně
- jiná možnost

9) Jaká je náplň času stráveného s Vašimi dětmi (vnoučaty)?(Vypište)

.....

10) Jak často čtete pohádku svému dítěti (vnoučeti)?(Vyberte jednu odpověď)

- každý den
- jednou až třikrát za týden
- jen o víkendech
- vůbec nečtu
- jiná možnost

11) Kdo z Vaší rodiny vyzvedává dítě ze školky nejčastěji?(Vyberte jednu odpověď)

- matka
- otec
- babička
- dědeček
- jiná možnost

12) Co je podle Vás největším přínosem blízkého vztahu prarodičů s vnučaty z hlediska vývoje dítěte?(Vyberte pro vás jednu nejdůležitější odpověď)

- emocionální vývoj (porozumění emocím, rozvoj empatie, pocit bezpečí...)
- prosociální vývoj (společné setkávání s kamarády, pomoci druhým, vzájemné pomáhání si)
- poznávání světa (učení nápodobou, sdílené společné bydlení, vztahy s rodinou, poznávání přírody...)
- rozvoj fantazie (příběhy, pohádky, listování knížkami, hádanky...)
- rozvoj myšlení (hry, čtení dětem, pracovní listy...)

13) Čemu by se podle Vás měly děti naučit od svých prarodičů?

(Vyberte, jak je to pro Vás důležité.) (1 = velmi nedůležité, 5 = velmi důležité)

úcta ke starším lidem	1-2-3-4-5
morální hodnoty(jako např. tolerance, soucit, laskavost, štedrost, pomoci druhým...)	1-2-3-4-5
lidové tradice	1-2-3-4-5
rodinná historie	1-2-3-4-5
předání zkušeností do života	1-2-3-4-5
dovednosti(jako např. vaření, pečení, pletení, zahradničení, kutilství...)	1-2-3-4-5

STRUKTURA ROZHOVORU

1. Jak byste definoval/a vliv prarodičů na výchovu na své dítě/vnouče?
2. Jak a čím ovlivňujete své dítě/vnouče v jeho vývoji?
3. Podporujete Vaše dítě/vnouče v jeho volnočasových aktivitách? (např. volnočasové aktivity – flétničky ve školce, doma zpívání...) A jak?
4. Čtete svému dítěti/vnoučeti? A jaké pohádky má Vaše dítě/vnouče nejraději?
5. Jak Vaše dítě/vnouče snáší jakoukoliv změnu? (např. změnu učitelky ve školce, změnu značky ve školce, změnu místa ve školce na spinkání a změnu místa na společné jídlo, odstěhování z původního místa bydliště... apod.) Je to pro Vaše dítě/vnouče problém nebo přizpůsobení se?
6. Co Vašemu dítěti/vnoučeti pomáhá, aby situaci zvládl? (např. vlastní plyšák, fotka rodičů, objetí od paní učitelky atd...)
7. Jste z rozvedené rodiny, a pokud ano, kdo u vás nejvíce funguje ve výchově a „supluje“ tatínka nebo maminku?
8. Nasloucháte potřebám svého dítěte/vnoučete? A jak? Popište situaci, která Vás napadne, a považujete ji za důležitou.

ROZHOVOR S RODIČEM – UKÁZKA

Maminka (33 let) - maminka pracující – učitelka 1. stupně ZŠ, dítě ve školce

1. Jak byste definovala vliv prarodičů na výchovu na své dítě?

Odpověď: Velice pozitivně (smích). Naše Gábinka má úžasný jako nasávací schopnosti naučit se spoustu věcí řekla bych, že víc od prarodičů než od nás. A zejména takovej těch věcí, co by se učit nemusela (smích). Že by od nás doma neslyšela doma nějaké vulgární slova, to bohužel nedokážu říct, ale u babičky stačí říct slovo „prdel“ a v souvislosti se zadkem že ji babička laškovně popleská a pojmenuje to prostě takhle a ona to pak používá jako běžně no... A od nás (rodičů) to nechytá jako v těch alternativách, že se třeba nad něčím dohadujem, tak to je docela zajímavý... Asi se jí líbí, jak to babička umí prožít, když to řekne (smích).

2. Jak a čím ovlivňujete své dítě v jeho vývoji?

Odpověď: No já se snažím víceméně přirozeně, nápodobou, toho jak se chováme my a že se jí snažím spoustu věcí jako vysvětlovat, no... Já vím, že je to malý dítě a že třeba říkají, že tyhle děti se třeba učí spíš nějakou hrou a nebo vyprávěním příběhů, nějakých třeba i pohádkových postav, ale já na to moc nejsem, takže já s ní jedním dost jako narovinu no... Takže si hodně povídáme...

3. Podporujete Vaše dítě v jeho volnočasových aktivitách? (např. volnočasové aktivity – flétničky ve školce, doma zpívání...) A jak?

Odpověď: Na ty kroužky je ještě malá jo, letos ji teda bude sice pět, ale ona jak je zářijová, tak do školy vlastně půjde až v sedmi. Takže v jejím případě, teprve jsem v úvahách toho, že by možná mohla v září začít chodit na nějaký balet, kde si prostě jednou týdně zkusí vyblbnout s tancováním, protože docela na ten rytmus je. Tak jakoby mi přišlo líto, aby si to nezkusila, když se zdá, že ten rytmus chytá a muzika ji baví. Ale vlastně i praktikujeme doma, kde manžel hrál na piano a ona zpívala a nebo on ji hraje a ona tancuje. A nebo pustí si ráno muziku a spolu tancují. Musím teda říct, že ne, že já bych ji k tomu osobně nevedla, ale on to umí asi nějakým tím hravějším způsobem opravdu. Několikrát po mně chce, třeba zazpívat Ledové království, který miluje a i ty postavy nebo něco a pak mi řekne, mami už nezpívej, já si to zazpívám sama, takže... (smích). Tak to ji bere hodně a manžel to dělá asi formou tý hry, takže s ní rádi a jo občas taky přijde a řekne „mami, zazpívej“, když třeba zkusíme s kapelou, tak dneska taky přišla a chce zazpívat písničku, co jsme zpívali s tou kapelou. Tak u nás je to prostě nápodoba ze všech stran (smích).

4. **Čtete svému dítěti? A jaké pohádky má Vaše dítě nejraději?**

Odpověď: „No jako určitě se snažíme číst, ale teď má zrovna období, kdy už já nevím, asi před rokem si začala sama vybírat, co chce číst jo, ale bylo to různě a musela bych hodně zapřemýšlet, protože posledního půl roku je to o tom, že nechce číst, ale chce vyprávět. Takže manžel ji vypráví pohádku, kterou si vymýšlí, samozřejmě je to o Else žejo, takže Elsa, Anna a milion dalších postavicek z pohádek od Šmoulů počínaje, přes různé čaroděje a po mě pak chtěla taky, tak já jsem se uchýlila k vyprávění příběhů o holčičkách ze školky no, který prožívají prostě nějaký dny, tak je to daleko realističtější, takže to jí baví více, takže když ji jako nabídnu, že budeme číst knížku tak teď kom prostě nechce. Jedny z posledních jsme četli Z deníku kocoura Modroočka, takže ze života zvířete hodně. Docela ji pustily vysloveně, že by chtěl jako pohádky s postavami pohádkovými, že jsou to pak spíš pohádkové věci. Taky už je starší, ale taky si sama vybírala takové knížky, kde ty děti nebo zvířátka mladý prožívají nějaký příběhy jako je Medvídek Pú apod.

5. **Jak Vaše dítě snáší jakoukoliv změnu? (např. změnu učitelky ve školce, změnu značky ve školce, změnu místa ve školce na spinkání a změnu místa na společné jídlo, odstěhování z původního místa bydliště... apod.) Je to pro Vaše dítě problém nebo přizpůsobení se?**

Odpověď: Na to, že je Panna a tvrdí se, že Panny s tím mají problém, s tím přizpůsobováním, že když jsou změny, tak mě se tedy nezdá. Je pravda, že je od malička zvyklá se mnou prostě jako měnit místo pobytu, že nebyly jsme pořád doma, nejezdily jsme k našim, jezdily jsme po návštěvách, ty prostory jsme střídaly. Na to jak se zdála, že bude jako extrovertní tak s nástupem do školky to hodně jako zbrzdila, ale jako nikdy jsem od ní neslyšela, že by si postěžovala, že ji jako něco vadí, ona to vždycky přijde, že to tak je. Ona kdyby si mohl vybrat zrovna třeba jako příklad tý školky, zrovna teďka kolem toho covidu, je to různý, když zrovna do školky nechodí, když je karanténa žejo nebo jsme se snažili ji i chvilku do tý školky vlastně nedávat, protože jsme byli furt v ohrožení, že skončí v karanténě a na testech. Tak jsme to dělali tak, že jsme ji měli doma. To byla ráda, že by se jí stejskalo po školce, to ne. My jsme ji pak řekli, že do školky musíš, to nejde furt, táta musí taky chodit do práce. Tak ona řekne, „no já byla bych radši doma“, ale jde tam, neprotestuje, nejsou scény, když může jít po obědě, tak je šťastná, ale když ji oznámíme, že tam musí spát, tak většinou třeba řekne, že by šla radši domu dřív. Ale když ji vysvětlíme, že z toho důvodu, že to nejde jinak, tak to přijme.

6. **Co Vašemu dítěti pomáhá, aby situaci zvládl? (např. vlastní plyšák, fotka rodičů, objetí od paní učitelky atd...)**

Odpověď: Když chodí do školky, tak si plyšáčka vezme, ale většinou ho tam pak nosila ze zvyku a pak odhodí a pak ani neví, kde ho má. Ale teď během covidu si tam ty hračky děti nosit nemůžou, to mají zakázané, prostě z hygienických důvodů a prostě my jsme ji to vysvětlili, proč to nejde, abys ho tam měla. Že jsou tam na něm bacily a ty už jsi velká, jsi zvyklá, znáš paní učitelky, takže to tam zvládneš bez něj a ona to prostě přijala. Když se třeba na nás rozčílí, tak si zaleze a třeba si vezme nějakého plyšáka a řekne, já ho mám radši než vás žejo. Ale není to moc často, že nepotřebuje konkrétní věc. Spíš fungujeme na tom vysvětlení ve všem, že to nejde a proč to musí být, tak jak řekneme my. Že to není jako z naší vůle nadřazený nebo... Třeba i ranní oblékání jako, že ji připravím oblečení a ona si ho většinou jako bez problémů vezme, ale je radši, když může bejt ta, která si aspoň to tričko vypere sama. Když si vzpomenu tak ji samozřejmě nechám, ať si vybere, co chce.

7. „**Jste z rozvedené rodiny, a pokud ano, kdo u vás nejvíce funguje ve výchově a „supluje“ tatínka nebo maminku?**“

Odpověď: Tvoříme zatím úplnou rodinu (smích).

8. „**Nasloucháte potřebám svého dítěte? A jak? Popište situaci, která Vás napadne, a považujete ji za důležitou.**“

Odpověď: Snažíme se ji jako naslouchat, ale má to nějaký samozřejmě hranice, takže ona si může, jsme zvyklí, že mi řekne nějakým způsobem svůj názor, a když je to na hraně jako toho, tak ji důrazně upozorním, že jestli to bude prosazovat tímhle způsobem... Nevím, jako přirozeně u nás funguje, no jako jsem učitelka, málo platný... Jsem se naučila i to, že ji nesu jídlo k večeři a na který má samozřejmě nárok, ale těžko vychovat dítě správně žejo. Ale že jí vždycky přinesu jídlo a řeknu prosím a ona naučí se a řekne „děkuju“. A kolikrát už to říká automaticky. Jasný, jdeme po ulici, a když neřekne dobrý den, tak řeknu „Gábinko, jak se říká...?“ Tak ona to samozřejmě sice řekne za pár metrů, ale už to začíná používat, když ji to jako připomínám. A pak řekne: „Mami, já jsem pozdravila“. Tak ji samozřejmě pochválím, za to, že to udělala dobře. Takže když ona třeba přijde, abych se tedy vrátila k jádru otázky, že by si něco přála, záleží na tom co je... že když chce pustit pohádku a máme v plánu, že jdeme ven, že je venku hezky, tak řeknu „Tak Gábi, teď se půjdeme vyvětrat, teď tam svítí sluníčko a pohádku ti pustíme, až se vrátíme.“ Takže když jsou to takovéhle běžné věci, tak říkám, vždycky ji to vysvětlíme, neříkám, že vždycky s naprostým klidem a souhlasem říkám, že jo, někdy dělá takový jako vofuky, ale byly horší situace, z těch už vyrostla našťěstí (smích). Ona měla svého času kousací období normálně, že kousla klidně, tak dostala i pár facek od svého strejdy když to udělala (smích). A pak Mikuláš ji to jednou vytknul, to bylo chvíli po tom, a od té doby byl pokoj. Třeba spoustu lidí Mikuláše a čerty

odsuzuje, ale mě by bylo osobně líto, aby to to dítě nemělo, že je to nějaká naše tradice, chodí se, doteďka mám z toho takový zvláštní pocit, když ten Mikuláš je a vidím někdy ty postavy a samozřejmě je to nahraně jak to udělat, to dítě neděsit, ani neděsím čertem, já se jí spíš snažím motivovat jako na toho Mikuláše a neřeknu, hele zlobíš, přijde si čert. Ale řeknu, tohle by se Mikulášovi nelíbilo, zkus to udělat tak, že až přijde a přinese ti něco dobrého, aby ti to nevyčítal, aby to nebylo na seznamu.

Doplňující otázka: „Fungují také tak jako vy prarodiče? Jak z Vaší tak z manželovy strany?“

Tam je u nich taková ta stará škola cejtít, jako, že jsou tam spíš náznaky toho strašení, oni to vůbec nemyslí zle, ale u nich je to prostě to, k čemu vedli nás. Prostě se strašilo čertama, nebylo to míněno tak, že by se mělo někomu ubližovat, můj tat'ka to poprvé udělal, když Gábinka, nevím, byla kolem roka a nevím, on ji nějak jako choval a ona v noci nechtěla spát a jako on mi táta s ní hodně pomáhal, já jsem byla nějaká utahaná, on ji nosil. Ona ukazovala, kam by chtěla. A ukázala si do tmy do chodby a táta jí řekl, tam ne, tam je bubák. A já mu říkám, „Tati, neříkej jí to, protože až bude trošku větší, tak ona se bude bát si dojít i vyčůrat a bude mít strach ze tmy a to nechci, já chci, aby prostě neměla problém po bytě se pohybovat beze strachu, a on říká „ Jo, máš pravdu“. Automaticky ho to poučilo, protože to bylo zvykem děti takhle vychovat a nepřemýšlet, že by to mohlo v nich do budoucna třeba zakořenit nějak takovýchle bloky. Většinou vysvětlím, proč nechci, aby se to říkalo, a jdeme dál. U tchýně je to samozřejmě užší v tom, že i když spolu máme výbornej vztah jako, že jí to nemůžu říct, tak narovinu jako rodičům. Řeknu, ne babičko, čerti nás nestraší a tím že je to od té babičky, tak to nezpůsobí takový problém, kdyby jí to říkala máma nebo táta, se kterými je denně. To si myslím, že by vzala vážně u tý babičky je to trošku taková pohádka, třeba se to týká jenom toho, že je tam s ní nebo u ní a nebude mít strach z toho místa, kde žije tolik.

Doplňující otázka: “ Souhlasíte s tím, že prvotní vliv na výchovu dítěte mají prarodiče?“

Jo, to určitě, protože jsme s ní také nejvíc, i když jezdí čtyřikrát týdně k babičce určitě, protože jí má kousek, kolikrát nám jí babička vezme ze školky, pohlídá mi ji, když si jedu nakoupit, abych ji s sebou nemusela vláčet. A k našim přijede klidně ve středu a já tam přijedu v pátek nebo sobotu. Takže s nimi čas tráví, ale bere tak, že prostě prarodiče jsou prarodiče a fungují v tom smyslu, v kterém by fungovat měli, ani ne tak výchovně, jako nepůsobí výchovně tak jako rodiče, spíš tak provází tím životem jiným způsobem.

Doplňující otázka: „ Jakým způsobem prarodiče provází životem Vaše dítě?“

Hodně hrou a zapojováním, do těch činností, na který já nemám třeba čas, protože chodím do práce, dělám ve školství, takže jsem kolikrát unavená z těch dětí. S babičkou hodně vaří, s dědou chodí na procházky, na hřiště, do bazénu, házejí si s míčem, staví si stavebnice... apod. Dávají jí dost z toho, kolikrát si myslím, že v tomhle směru víc než nám dokázali nám dát jako rodiče, protože chodili do práce, příliš unavení, byli jsme tři, bylo důležité nás nějakým způsobem nás nakrmit a udělat s námi úkoly a jít spát.“

KONEC

ROZHOVOR S PRARODIČEM – UKÁZKA

Dědeček A (56 let) - dědeček pracující- ředitel a jednatel společnosti, dvě vnoučátka (jedno předškolního věku)

1) Jak byste definovala vliv prarodičů na výchovu na své vnouče?

Odpověď: „Že vliv prarodičů na mé vnouče, může být takový, jak mi dovolí rodiče a jak se s nimi na tom dohodnu, aby by ten vliv byl. Můžu jim být ku pomoci, ale tak, abych jsem je neobtěžoval a nezahrnoval opičí láskou a nevysvětloval jim, jak se mají chovat ke svému dítěti, protože je to jejich dítě a já se můžu užívat teď to moje vnouče a nemusím ho tolik vychovávat. Jako jsem musel vychovávat svoje děti. Ovšem neznamená, že ho budu rozmazlovat, ale budu se snažit dodržovat ty představy, který mají ty rodiče a hlavně vlastně ta moje snacha, protože mám syna, který má dítě, abych to zase sladil, a zasahuju jim do toho co nejmíň. Jinak ho miluju bezbřeze a občas to musím brzdit, aby to nebylo moc vidět (smích).“

2) Jak a čím ovlivňujete své vnouče v jeho vývoji?

Odpověď: „ Tím, že si s ním hraju, že mu ukazuju různý věci a snažím se mu ukázat, to, co jsem v podstatě ukazoval svým dětem, že je důležitý. Jak se mají chovat, jak mají vystupovat a snažím se je i vlastně, říkám, ne jim všechno dovolovat, ale v podstatě i je někam směřovat. To, co se mi líbí, to, jaký mám já svoje hodnoty, stejně jako jsem vštěpoval vlastně svým dětem, takže tímhle tím způsobem. Samozřejmě, tím, že mám na ně jako daleko víc času a nejsem unavený z té výchovy, takový tý operativy, jak se to řekne podnikatelsky. Takže se s ním můžou dělat daleko větší ptákoviny, s daleko klidnější a volnější hlavou, ale zase na druhou stranu mám daleko větší strach, aby se mu něco nestalo, protože v uvozovkách, není to dítě moje, ale nechci, abych ho vrátil rozbitý jako jo (smích).

3) Podporujete Vaše vnouče v jeho volnočasových aktivitách? (např. volnočasové aktivity – flétničky ve školce, doma zpívání...) A jak?

Odpověď: „ No vzhledem k tomu, že jednomu jsou tři roky a druhýmu rok, tak ho podporuju tak, že se mu snažím vyhovět v jeho volnočasových aktivitách. To jsou ty u kterých jsem já přítomnej, že ne vždycky, žejo. Tak v podstatě snažím se, aby, když jsem s ním venku, tak abychom dělali, to, aby se vyřádili a byli v pohodě. Když jsme u nás doma, tak v podstatě, aby měli u nás nějaký už i třeba zaběhlý rituály, rytmy, aby je něco u nás bavilo, a docela se to daří, protože, když přijdou k nám, tak už běží někam si pro hračky, běží někam a ví, kde mají hrneček. Jo, takže mají takovýdle tyhle věci u nás. A v podstatě, když mám vnouče, tak jsou to vždycky volnočasové aktivity, protože ještě nechodí do školy, takže v tomhleto zjednodušení se nemusím starat, jestli dělají do školy offline výuku neb online výuku, ale jako, že si můžeme jenom hrát, což je krásný. Trávíme čas tedy venku na prolejškách, u vody, já nevím, teď byly koulovačky, bobování a takový ptákovinky spojený se sněhem, takže teď to nepůjde, protože válení v bahně už ne v podstatě, ale nějaký běhání a skákání. Doma v podstatě prohlížení knížek, snaha o

nějaký čtení, zaujmout ho nějakýma pohádkama plus stavby. Prostě hraní si s autíčkama a to co vlastně ty kluky, jako musím rozlišovat, jestli je to holčička nebo chlapeček, žejo. Takže jsou to kluci, žejo a s tima samozřejmě snažíme se, aby se toho ten mladší taky zúčastnil a docela to jako funguje. I když musíme dávat pozor, abysme mu při tom neublížili, žejo, zatím ještě. Takže takhle.“

4) Čtete svému vnoučeti? A jaké pohádky má Vaše vnouče nejraději?

Odpověď: „ Čtu mému vnoučeti a čtu mu i obrázkový knihy, kde žádný text není, tak spolu vymýšlíme ten text tady vlastně s babičkou, takže čteme každéj něco. Taky má to tu výhodu, že ty obrázkový knížky může číst každéj pokaždý jinak a Pokaždý podle nálady i vlastně svojí a pak, když jsou pohádky a už větší, tak mu čteme samozřejmě v tom textu, ale vždycky se snažíme tam do toho textu přidat nějaký zpestření. Zvuky zvířátek a jiných ptákovin jako měnění hlasů a tyhlety další věci, takže... Plus babička se s ním snaží číst noty a hrát si s ním na klávesách, takže je to v tom i v tomhleto směru. Dostal od nás k Ježíšku klávesy, ale rodiče je zatím zavřeli do skříně, aby jako zatím je nerušil. Takže čteme, čteme v podstatě Krtečky a všechny možný další tohodletoho typu. Protože jsme s Ondrou, se synem, otcem, oba myslivci, taky vyprávíme hlavně o zvířátkách a jak myslivec chodí a navíc Ondra prodává auta, takže zase čteme o autech a o tom. Teď čteme i z talíře, protože jsme koupili obrázkový talíře, kde je geodet zeměměřič, což je moje profese. Takže mu čteme o zeměměřičovi, o bagříkách, to co miluje, kam chodí hrozně rád venku. Takže jízda vlakem, to miluje, takže o mašinkách a všechny tyhlety další věci.“

5) Jak Vaše vnouče snáší jakoukoliv změnu? (např. změnu učitelky ve školce, změnu značky ve školce, změnu místa ve školce na spinkání a změnu místa na společné jídlo, odstěhování z původního místa bydliště... apod.) Je to pro Vaše vnouče problém nebo přizpůsobení se?

Odpověď: „ Tak naše vnouče, to malý, to zatím neřešíme, protože je jako jiný, takže ten by asi snášel těžko, že bysme ho měli přes noc doma, ale u toho staršího, když jsme ho měli prvně jako hlídat, tak jsme šli spát k nim domu. Takže jsme byli s ním doma, takže jsme zvládli i tu noc první bez mámy a pak postupně byl u nás, když přespával, tak v podstatě to snášel relativně dobře. Když si ho bereme přes den, tak je zvyklej, protože díky, což je, nevím jako doporučující úkaz, ale díky tomu, že jsem rozvedenej vlastně, tak má tři babičky. On má ještě tři prababičky, takže vlastně má šest babiček a dva dědečky, takže vlastně a všichni mu dávají něco jinýho, takže si myslím, že poměrně dost radostně rozlišuje u koho, kde je a to. Akorát je vždycky takovej problém před tím usnutím, jestli hledá mámu nebo nehledá. To záleží na tom, jestli ho stihneme unavit s tím, že padne při uložení do postele hned a nebo jestli jako nepadne. Takže tam jsou pak různý pomocný věci, že mu ukazuju značky auta a svítíme mu svítylkama a tak, aby vlastně v podstatě zapomněl. Takže tímhleto způsobem. Takže to sám snáší relativně dobře.“

Doplňující otázka: „ Takže se snažíte své vnouče zaměstnat různými aktivitami a odvést případně jimi pozornost k tomu, aby mohl v klidu usnout?“

Odpověď: „ V podstatě ano. A myslím, že to dělají všichni ti babičky a dědečkové, co hlídají. Asi to dokládá to, že si o tom všichni radostně vyprávíme navzájem, když se potkáme.

6) Co Vašemu vnoučeti pomáhá, aby situaci zvládl? (např. vlastní plyšák, fotka rodičů, objetí od paní učitelky atd...)

Odpověď: „ V podstatě plyšák, než maminka přijde, nebo že maminka někam musela, takže jako, snažíme se to vždycky vymyslet jako. Vždycky funguje něco jiného. Někdy funguje počítání oveček, kdy začne počítat, někdy funguje, že je unavenej. Říkám, to je vždycky nejlepší, že nemá čas o tom přemýšlet. No a potom ty knížky docela pomáhají, že když něco, tak se zaujme tou četbou, než jako usne. Byly noci, kdy jsme se skoro vůbec nevyspali, protože jsme se báli, že se vzbudí a že ho zalehneme a to. A bereme si ho vlastně, to máme postýlku, to nám mladý přinesli, že má spát vedle v postýlce, ale spí s námi v posteli. A tam se trochu bojím, že ho zavalím. Takže to bysme ho našli ve 2D formě toho vnoučátka a to bysme neradi vraceli (smích). Dokonce se k nám tak tlačí, že nás vystrkuje z postele, takže je vidět, že to zabírá (smích).

7) Jsou rodiče Vašich vnoučat z rozvedené rodiny, a pokud ano, kdo u nich nejvíce funguje ve výchově a „supluje“ tatínka nebo maminka?

Odpověď: „ Nene, to je syn se snachou, ti rozvedení nejsou. Jediný, co bylo, že se vnuk narodil jako nemanželský, protože po zasnubách nepřišla svatba, ale přišel porod a brali se rok potom, co se narodil, tak to byl vlastně nemanželský dítě a ten druhý, tak už je manželský dítě, takže... (smích). Takže vnouček ten byl největší svatebčan, ho to hrozně bavilo, byl mu rok a půl a tam, když jsme ho v jedenáct chtěli dát spát, tak to byl největší řev, co jsem za tím u něj zažil, že nechce odejít z pařby, jo... (smích).

8) Nasloucháte potřebám svého vnoučete? A jak? Popište situaci, která Vás napadne, a považujete ji za důležitou.

Odpověď: „ No nasloucháme, když nasloucháme, tak odezíráme, protože mu za měsíc budou tři roky a ještě úplně nemluví, ale zase tím, že mu všichni rozumíme - šest babiček, dva dědečkové a dva rodiče. Tím jeho gestům a toho všeho, tak vlastně mu nasloucháme, to, co chce, tak se mu snažíme to splnit a pokud to jde samozřejmě, ne jako, aby si vymejšlel ptákoviny, ale pokud je to jenom reálně možný, když chce třeba rozsvítit, tak je to třeba zábavný dívat se, co po nás vlastně chce. Na druhou stranu si říkáme, že mu vlastně rozumíme i beze slov, tak se svým způsobem vlastně bráníme tomu, aby mohl pořádně mluvit, ale je to stejný vlastně jako můj syn, respektive jeho otec teda, kterej se rozmluvil, až byl někde chudinka někde s cizejma lidma a s těma svejma vlastně nepotřeboval. U nás stačí, když zasyčí nebo zabliká očima, tak víme, co to znamená, a v podstatě víme, co máme

dělat. Konkrétní situace je, že by si dal rybu k obědu, tak otevře pusu a ukáže „kapříka“ a dává si rád rybu k obědu, tak to ho jako baví. Další je, že máme rozsvítit světlo, tak udělá „aaa“ a rozsvítí se světlo a takovýhle jako věci, takže takhle to jako funguje. Takže vlastně podle toho komunikujeme nebo že chce jít za babičkou nebo k nám, tak to on ví. Nebo že máme zastavit, tak udělá stát a toho učíme i různý ty značky a všechno tohle. Rozeznává semaforey, co to znamená a tak.

Doplňující otázka: „Je to spíše to naslouchání u Vás s Vaším vnukem spíše brané jako vykomunikování si mezi vámi dvěma, aby jste se shodli na tom, že je to dobře na obě dvě strany a nebo tak, jak chce on?“

Odpověď: „Ne, my jdeme okamžitě, protože to by bylo takový jako rozmazlování a on by pak nevěděl, kam až může zajít, žejo. Takže má jistý meze, který samozřejmě, když potřebujeme, aby se najedl, tak neběžíme ven a kdyby si chtěl pustit televizi, tak má jasně daný, že televize má jedny nebo dvě pohádky Hejlupeků nebo Pata a Mata, až když je umytej, má vyčistěný zuby a všechno. To on by vždycky hned jo, že si pustíme televizi, když přijde k nám. A to my říkáme nenene, televize bude až když jako něco... Takže snažíme se o ty meze a o nějakou formu a to by z něj nebyl nějaký rozmazlenec, kterej si myslí, že si řekne a taková ta výchova typu americký, že si můžu dělat, co chci, a probíhají mi v hlavě, jak bych ho seřezal, tak předstírám jako, že mi to jako nevádí, tak to neumím. Já mám třeba poměrně nepříjemný zážitek z Kanady, když jsem byl za bratrem a jeho děti tam zlobily na letišti a nebo naše děti zlobily na letišti a já jsem ho plácnul přes zadek, protože to je vždycky nejrychlejší, nejčistější řešení, tak ne, že bych ho zmasakroval nebo něco a brácha řekl, ať jdeme okamžitě do auta nebo nás zatknou, zavřou... A já, že půjdu sedět, protože hubuju dětem, ale pak jsem se ho ptal, kdy ho tedy potrestat, tak říkal, že až doma, tak jsem mu řekl, že by to byla největší kravina, co bych mohl udělat, žejo. Jednak tam chybí ta profilace moje, že se uklidním a a jednak pro něj, že trest a nebo pochvala má přijít hned tak jak je, žejo. Protože to dítěti těžko vysvětlíte, že ho trestáte za to, co provedl před dvěma hodinama. Takže to bylo vždycky to, co chce on, tak se v podstatě snažíme vždycky reagovat hned. Aby si to uložil v paměti, že tohle se smí a tohle se nesmí.“

Doplňující otázka: „Co byste rád dodal na závěr v návaznosti na otázky nebo ohledně Vaší roli dědečka a Vašich vnoučat, vztahy s nimi... Třeba to, co je pro Vás důležité?“

Odpověď: „Hlavně, že je miluju. Nejdůležitější, že je mám vůbec, to je jasný... (smích a dojetí). A že si s nima odpočinu úplně nejmí, co to jde jo, i když jako tam strávím s nima hodně práce, když ho vracíme, já nevím třeba v devět hodin a mladý říká: Ty, vy musíte být strašně unavený“. Tak my naopak říkáme, že jsme naopak strašně odpočinutí, jo. Takže to je to nejhezčí, co může být a říkám nejsem zastáncem té volné výchovy, že děti můžou dělat cokoliv si vzpomenou. Takže se

snažíme vlastně dodržovat ty principy, který mají ty jeho rodiče jako, jo, protože to je jejich dítě a oni jsou za něj zodpovědní. Ale svým způsobem samozřejmě berem to, že jsme dědečkové a babičkové, takže můžeme trošičku ho rozmazlovat, protože, ale neříkáme, že my rozmazlujeme, ale my vychováváme. Rozmazlujeme v mezích, jejich, který oni nastaví.

Doplňující otázka: „Je role dědečka a otce pro Vás diametrálně odlišná, když už máte srovnání a nebo vnímáte tam nějakou podobnost?“

Odpověď: „Diametrálně to není odlišný. Odlišný je to v tom, že s vnukem můžu mít volnou hlavu, jak si s ním hraju, můžu s ním blbnout daleko víc, než jsem musel jako se synem, kterého jsem musel jako vychovávat, jo. Ale zase mám daleko větší strach, že se mu něco stane, když by se mu něco stalo. Jo a je pravda, že třeba, když si s námi rozsekl bradu o chodník, tak jsme ho vraceli s tím strachem, co jako nám řeknou mladý a oni řekli, že se to může stát každému a na svatebních fotografiích ho opravíme v pdfce a to bude jako dobrý (smích). Ten vztah je tam poměrně takovej příjemnej. Takže ho můžu víc rozmazlovat, nemusím ho tolik vychovávat, ale mám o něj větší strach, když mi ho svěří, abych jim ho vrátil nerozbitý, to jak už jsem říkal. Takže v tom je ten hlavní rozdíl. Protože není moje, protože je moje jenom z půl nebo jen ze čtvrtiny, když to vezmu, protože mojí babičky žejo a teď tý rozvedený babičky, mého syna a moji snachy, takže já mám čtvrtinu toho vnoučka (smích). Předtím jsem měl polovinu, jako otec, no tak jako ono to všechno vysvětluje. To je taková jednoduchá matematika. Takže je to takhle (smích).

KONEC